

TARTU ÜLIKOOL PÄRNU KOLLEDŽ
Sotsiaaltöö ja rehabilitatsiooni korralduse õppekava

Ingrid Pehter

**SEKSUAALVÄHEMUSGRUPPIDE LIGIPÄÄS
LÄHISUHTEVÄGIVALLA OHVRITELE
SUUNATUD TEENUSTELE EESTIS LGBT+
KOGUKONNA NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Kandela Õun, MA

Pärnu 2026

Soovitan suunata kaitsmisele

(allkirjastatud digitaalselt)

Kandela Õun

Kaitsmisele lubatud

TÜ Pärnu kolledži programmijuht

(allkirjastatud digitaalselt)

Monika Kumm

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ingrid Pehter

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline ülevaade seksuaalvähemustest, lähisuhtevägivalla olemusest ja selle mõjudest	6
1.1. Ülevaade seksuaalvähemustest ühiskonnas	6
1.2. Lähisuhtevägivald, selle erinevad tüübid ning esinemine LGBT+ kogukonnas	10
1.3. Erinevad lähisuhtevägivalla ohvritele mõeldud teenuste kättesaadavust mõjutavad tegurid	13
2. Uuring Eesti LGBT+ kogukonna teadlikkusest ja ligipääsust lähisuhtevägivalla ohvrite teenustele	17
2.1. Lähisuhtevägivalda kogenud inimese abistamiseks mõeldud teenused Eestis ...	17
2.2. Uurimismeetodi ja valimi tutvustus	19
2.3. Uuringu tulemused ja analüüs	22
2.4. Arutelu, järeldused ja ettepanekud	32
Kokkuvõte	38
Viidatud allikad	40
Lisad	48
Lisa 1. LGBT+ kogukonna seas läbiviidud ankeetküsitlus	48
Lisa 2. Poolstruktureeritud ekspertintervjuu kava	55
Lisa 3. Lähisuhtevägivallale viitavate tunnuste esinemissagedus LGBT+ kogukonna seas (n = 117)	57
Lisa 4. Abi mitteotsimise põhjuste esinemissagedus (n = 17)	58
Lisa 5. Respondentide soovitusel LGBT+ kogukonna ohvrite lähisuhtevägivalla tugiteenuste parendamiseks (n = 10)	59
Summary	60

SISSEJUHATUS

Lähisuhtevägivald on käitumisviis paarisuhtes, mis tekitab partnerile füüsilist ja/või vaimset valu või seksuaalset kahju. See võib avalduda näiteks füüsilise rünnaku, psühholoogilise manipuleerimise või kontrolliva käitumisena. Lähisuhtevägivald hõlmab nii praeguste, kui ka endiste partnerite ja abikaasade vahel esinevat vägivalda. (Breiding *et al.*, 2015, lk 11)

2024. aastal registreeriti Eestis 3373 perevägivallakuritegu ning sellest 65% moodustas paarisuhtevägivald. Perevägivalla toimepanijaks oli enamasti mees (84%) ning ohvriks olid üldjuhul naised (78%). (Justiits- ja Digiministeerium, *s. a.*)

Norras uuriti 2025. aastal, millised takistused esinevad abi otsimisel ja teenuste kättesaamisel lähisuhtevägivalda kogenud LGBT+ ohvritel. Selgus, et esineb nelja tüüpi takistusi: levivad heteronormatiivsed arusaamad lähisuhtevägivalla esinemisest, ebaadekvaatsed LGBT+ lähisuhtevägivalla teenused, mitteametlik abiotsimine (sõpradelt ja kogukonnalt), eelistatakse pigem psühholoogi juurde minemist, kui ohvriabi või politsei poole pöördumist. (Ummak *et al.*, 2025, lk 5) Rootsis, aga selgus, et kõik osalejad väljendasid ebakindlust ja muret seoses abi otsimisega. Need kahtlused olid näiteks segadus selle üle, kuhu pöörduda toetuse saamiseks, kartus, et neid ei usuta või ei võeta tõsiselt ning kõhklus, et kas nende kogemusi saab pidada „päris“ vägivallaks või kas vägivald oli piisavalt tõsine, et neil oleks õigus toetusele/abile. (Turner & Hammersjö, 2024 lk 248)

Seega on käesoleva lõputöö uurimisprobleemiks asjaolu, et LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalla ohvritele vajalike teenuste kättesaamine on raskendatud. Lõputöö eesmärk on välja selgitada Eesti LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalla ohvrite peamised väljakutsed abisaamisel ning uuringu üldistatud tulemustest lähtuvalt teha ettepanekuid ohvriabi teenuste kättesaadavuse parendamiseks Sotsiaalkindlustusameti Ohvriabi

osakonna juhatajale, Eesti Naiste Varjupaikade Liidule, Eesti LGBT Ühingu juhatuse liikmele ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinikule.

Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgnevad uurimisküsimused:

- Kuidas hindavad LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalda kogenud ohvrid abiotsimisel teenuste ligipääsetavust Eestis?
- Millised on LGBT+ kogukonna teadmised lähisuhtevägivalda abisaamise ning teenuste kohta?

Käesolev uurimistöö koosneb kahest peatükist. Esimene peatükk pakub erialaste teadusartiklite, uuringute, aruannete põhjal, kaasates ka vähemusstressi ning ökoloogilise süsteemiteooria käsitlusi, teoreetilise ülevaate seksuaalvähemustest, lähisuhtevägivallast, selle erinevatest vormidest ja lähisuhtevägivalla esinemisest LGBT+ kogukonnas ning erinevatest lähisuhtevägivalla ohvritele mõeldud teenuste kättesaadavust mõjutavatest teguritest. Töö teises osas antakse ülevaade lähisuhtevägivalda kogenud inimese abistamiseks mõeldud teenustest Eestis, tutvustatakse uurimismetoodikat, läbiviidud uuringu uurimisprotsessi ja -tulemusi ning koostatakse tulemuste analüüs ja tehakse järeldused. Töö autor tugines peatükkide koostamisel organisatsioone poolt välja antud dokumentidele, eesti- ja võõrkeelsetele teadusartiklitele ning erialaste ajakirjade artiklitele. Allikad pärinevad elektroonilistest andmebaasidest: EBSCO, Scopus ning Google Scholar. Lõputöös kasutati ChatGPT (OpenAI, 2026) abi ainult tõlkimisel või mõningate lausete sõnastamisel.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE

SEKSUAALVÄHEMUSTEST, LÄHISUHTEVÄGIVALLA OLEMUSEST JA SELLE MÕJUDEST

1.1. Ülevaade seksuaalvähemustest ühiskonnas

Tänapäeva ühiskond areneb kiiresti ja see toob kaasa muutusi ka mitmetes seni väga kindlates raamides olnud valdkondades. Üheks selliseks valdkonnaks on seksuaalsed sättumused ja seksuaalvähemused. Kuna seksuaalvähemuste identiteet ja orientatsioon ei vasta heteronormatiivsetele ootustele, on sinna kuuluvad inimesed sageli suuremas haavatavuses ning kogevad keskmisest enam vaimse tervise probleeme, stressi ja sotsiaalseid riske, mida seostatakse stigmatiseerimise, diskrimineerimise ja ebavõrdsete sotsiaalsete tingimustega.

Koenig (2021, lk 265) määratleb seksuaal- ja soovähemusi kui inimesi või rühmi, kelle seksuaalne orientatsioon ja sooline identiteet ei vasta ühiskonnas normatiivseks peetavale heteroseksuaalsusele ja *cis*-soolisusele, st kelle sooidentiteet ühtib sünnil määratud sooga (Koenig, 2021, lk 257). Kuigi mõiste „vähemus“ viitab arvuliselt väiksemale rühmale võrreldes seksuaal- ja soovähemusteta inimestega, tähistab see eelkõige nende inimeste ja kogukondade marginaliseeritud ühiskondlikku positsiooni. Seksuaalvähemuste hulka kuuluvad näiteks homoseksuaalsed ja biseksuaalsed inimesed, samas kui soovähemuste hulka arvatakse muu hulgas inimesed, kelle sooidentiteet erineb sünnil määratud soost ehk transinimesed (Vitikainen, 2023, lk 20), asoolised inimesed, kes identifitseerivad ennast sootuna (Koenig, 2021, lk 256) ning mittebinaarse sooidentiteediga inimesed, kes ei samastu ei naise ega mehe sooga (Vitikainen, 2023, lk 20). Yurinova (2023, lk 40) märgib, et „transsooline“ (ingl *transgender*) on omadussõna ning seda ei tohiks kasutada nimi- ega tegusõnana. Selline väljend on aegunud ja seda peetakse solvavaks. Soovitav on kasutada kas transsooline inimene või transinimene (Yurinova 2023, lk 36).

Seksuaal- ja soovähemusi tähistab lühend LGBT+, mis koondab inimesi, kes määratlevad end lesbide, geide, biseksuaalsete ja/või transinimestena (Mezzalira *et al.*, 2025, lk 1668). Nimetatud lühendis on lesbid homoseksuaalsed naised, kes soovivad lähi- või seksuaalsuhet samast soost inimesega. Geid aga eelistavad lähi- või seksuaalsuhet mehega. Biseksuaalsed inimesed on need, kes kogevad emotsionaalset ja seksuaalset külgetõmmet nii naiste kui ka meeste vastu. Transinimeste seksuaalne orientatsioon võib olla heteroseksuaalne, biseksuaalne või homoseksuaalne. (Aavik *et al.*, 2016, lk 7) Sümbol „+” viitab lisaks teistele soo- ja seksuaalse mitmekesisuse vormidele (Mezzalira *et al.*, 2025, lk 1668). Lisaks kasutatakse laialdaselt lühendit LGBTQ+, mis paneb akronüümile juurde sõna *queer* (ee kväär) ja toimib sageli katusmõistena, haarates enda alla nii mitteheteroseksuaalseid orientatsioone kui ka soo või seksuaalsusega mitte määratletud identiteete (transinimesed ja mittebinaarsed) (Vitikainen, 2023, lk 19).

Käesolevas uurimistöös uuritakse seksuaalvähemusi kui inimesi, kelle sooidentiteet ja/või seksuaalne orientatsioon erineb ühiskonnas valdavast normist, koondudes eeskätt LGBT+ kogukonda kuuluvatele inimestele.

Ipsose (2021, lk 4) andmetel identifitseerib ülemaailmselt keskmiselt 80% inimestest ennast heteroseksuaalsena, 3% kas gei, lesbi või homoseksuaalsena, 4% biseksuaalsena, 2% *queer*, 1% “muu” ning 11% ei tea või ei taha öelda. 2024. aastal läbi viidud Ipsose uuringus selgus, et 26 osalenud riigi peale oli täisealiste LGBT+ liikmete osakaal keskmiselt 11%. Lisaks oli LGBT+ täiskasvanute osakaal põlvkondade lõikes järgnev: 5% beebibuumid (sündinud 1945–1965), 6% generatsioon X (sündinud 1966–1979), 11% millennium (sündinud 1980–1995) ning 17% generatsioon Z (sündinud 1996–2012). (Ipsos, 2024, lk 54–55) 2018. aastal uuriti Eesti LGBT+ õpilaste koolikeskkonda, kus vastas kokku 561 LGBT+ õpilast vanuses 15–18 aastat üle Eesti. Pooled vastanutest olid biseksuaalsed ning kolmandik identifitseeris ennast kas gei või lesbina. (Ney *et al.*, 2018, lk 6, 7)

Inimestevahelise võrdsuse eesmärk on tagada kõigile võrdsed õigused, kohustused, vastutus ja võimalused. Kõigil peaks olema võrdne ligipääs kvaliteetsele haridusele, võimalus töötada oma erialal ning saada vajalikke teenuseid, lähtudes üksnes nende isiklikest pingutustest, ilma et ajaloolis-kultuurilised piirangud neid takistaksid või vähendaksid motivatsiooni oma eesmärkide saavutamiseks. (Meiorg & Grossthal, 2022,

lk 10) Sotsiaalne ebavõrdsus ja ühiskondlik kihistumine põhjustavad sotsiaalset tõrjutust, mis omakorda suurendab tõrjutute jõuetus- ja pettumistunnet. Sellisel viisil kaotab ühiskond olulise ressursi – terve grupi inimesi, kes võiksid aktiivselt panustada poliitilisse, majanduslikku ja sotsiaalsesse ellu ning osaleda ühiskonna arenguprotsessides. (Meiorg & Grossthal, 2022, lk 11)

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) poolt välja antud inimõiguste ülddeklaratsiooni artikkel 25 ütleb, et igalühel on õigus elustandardile, mis kindlustab tema ja tema perekonna tervise ning heaolu, sealhulgas piisava toidu, riietuse, eluaseme, arstiabi ning vajalike sotsiaalteenuste kättesaadavuse. Samuti õigus kindlustatusele töötuse, haiguse, puude, lehestumise, vanaduse või muu toimetuleku kaotuse korral, mis ei ole tema kontrolli all. (United Nations, n.d.) Ka Eesti Vabariigi põhiseaduses (1992) paragrahv 12 on kirjas, et kõik on seaduse ees võrdsed ning kedagi ei tohi diskrimineerida rassi, rahvuse, soo, keele, nahavärvuse, usutunnistuse, päritolu, poliitiliste või muude veendumuste, lisaks varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu. Diskrimineerimine tähendab inimestele teatud piirangute seadmist, ebasoodsama situatsiooni kujunemist, mis kahandab nende õiguste teostamise/kasutamise võimalusi üksnes nende rassi, soo, nahavärvi, poliitiliste, usuliste või teiste veendumuste, seksuaalse orientatsiooni, rahvusliku või etnilise päritolu või muu asjaolu tõttu (Meiorg & Grossthal, 2022, lk 16).

Siiski näitavad uuringud teistsugust tulemust. Kanadas läbiviidud uuringus leiti, et transinimesed raporteerisid 2,4 korda tõenäolisemalt võrreldes *cis*-sooliste heteroseksuaalsete naistega, et nad ei ole saanud vaimse tervise teenuse abi kui seda on vaja olnud. Samuti olid bi- ja panseksuaalsed naised 1,8 korda tõenäolisemad raporteerima vaimse tervise teenuse kättesaadavuse vähesust võrreldes heteroseksuaalsete naistega. (Steele *et al.*, 2017, lk 120) Euroopa Põhiõiguste Ameti 2023. aasta uuring, kus Eestist oli vastajaid 1219, näitab, et 65% vastanutest on kannatanud kooliajal kiusamist, naeruvääristamist, narrimist, solvamist või ähvardamist LGBT+ kogukonda kuulumise tõttu ja 8% on kogenud diskrimineerimist tervishoius (European Union Agency for Fundamental Rights, 2024a, lk 2). Samas uuringus (European Union Agency for Fundamental Rights, 2024b, lk 33, 69) selgus, et viimase 12 kuu jooksul kogesid 31% diskrimineerimist, sest kuuluvad LGBTQI kogukonda.

2024. aastal viis Mõttekoda Praxis Eestis läbi uuringu, milles hinnati 150 LGBTQ+ noore kogemusi vaimse tervise abi ja toe otsimisel. Tulemused näitavad, et ligipääsu takistavad mitmed probleemid, mida vastajad hindasid kui „takistab väga“. Kõige sagedamini toodi välja teenuste pikad järjekorrad (43%) ning teenuste kõrge hind (36%). Üle veerandi märkis, et pole piisavalt LGBTQ+ teemadega kursis spetsialiste ning 23% kardavad diskrimineerimist LGBTQ+ identiteedi alusel. (Allikvere *et al.*, 2025, lk 26).

Lisaks esineb ka lähisuhtevägivalda kogenud LGBT+ kogukonna liikmetel takistusi ohvriabi teenuste saamises. Näiteks tajuti ametlikes teenustes usalduse puudumist, teenuste vähest suutlikkust toetada gei- ja biseksuaalseid mehi ning homfoobiat. Samuti ei olnud paljud teadlikud kuhu pöörduda, et abi saada. (Freeland *et al.*, 2018, lk 306, 309)

Eelnevalt kirjeldatud nähtusi saab selgitada vähemusstressi teooria kaudu. Vähemusstress kirjeldab püsivat stressi, mida seksuaal- ja soovähemustesse kuuluvad inimesed kogevad diskrimineerimise, eelarvamuste ja stigmatiseerimise tõttu. Mõiste pärineb vähemusstressi teooriast, mille kohaselt on nende rühmade kehvem vaimne ja füüsiline tervis seotud ühiskondliku stigma mõjuga, mis toob nende ellu võrreldes muu elanikkonnaga rohkem ja püsivamaid stressitekitajaid. (Arumetsa & Padar, 2024, lk 17) See pinge erineb üldisest stressist, kuna tuleneb sageli konfliktist isikliku identiteedi ja valitsevate ühiskondlike hoiakute vahel ning mõjutab seeläbi oluliselt nii vaimset kui ka füüsilist heaolu (Frost & Meyer, 2023, lk 1).

Meyer (2015, lk 209–210) on toonud välja, et vähemusstressis esineb kahte sorti stressoreid ehk stressitekitajaid: välised ehk distaalsed ja sisemised ehk proksimaalsed. Välised stressorid viitavad sündmustele ja kogemustele, mis leiavad aset väljaspool inimest, need on näiteks: kroonilised pinged, ebavõrdne kohtlemine ning Meyer jt (2021, lk 1) on lisanud veel juurde diskrimineerimise ja vägivalla ohvriks langemise. Sisemised stressorid, mis toimuvad inimese enda sees, näiteks homfoobia omaksvõtmine ehk internaliseerimine, eeldus kõrvaleheitmise suhtes, oma seksuaalse ja soolise identiteedi või sootunnuste varjamine. Nimetatud stressorid tekitavad liigse stressikoormuse, mis seab seksuaal- ja soovähemused suuremasse riskigruppi negatiivsete tervisemõjude tekkeks võrreldes *cis*-sooliste heteroseksuaalsete inimestega (Frost & Meyer, 2023, lk 2). Valentine ja Shipherd (2018, lk 26) leiavad, et stressorite ajapikku kogunev koormus võib inimese toimetulekuvõimet vähendada ning viia kehva vaimse terviseni, eriti juhul kui

puuduvad vastupidavust toetavad tegurid näiteks tugiteenused. Kui seksuaalvähemused astuvad romantilisse suhtesse sama kogukonna liikmega, muutuvad nad haavatavaks ainulaadsetele paaritasandi vähemusstressoritele, mida nad võivad kogeda kas individuaalselt või ühiselt oma partneriga, kuna nende paarisuhe ise on mingil määral sotsiaalselt stigmatiseeritud või marginaliseeritud (Leblanc *et al.*, 2015, lk 46).

Kokkuvõtteks võib öelda, et seksuaalseid orientatsioone on erinevaid, nende eripärad ühiskonnas sageli teadmata ja seega on selle ühiskonnagrupi liikmete seas levinud vähemusstress, mis toob kaasa rohkemal või vähemal määral sotsiaalseid probleeme, millega on vaja tegeleda.

1.2. Lähisuhtevägivald, selle erinevad tüübid ning esinemine LGBT+ kogukonnas

Kuigi lähisuhtevägivallast räägitakse sageli heteronormatiivses kontekstist, esineb see ka LGBT+ kogukonnas ning avaldub seal sarnaselt, kuid ka spetsiifiliste eripäradega. Seetõttu on vaja analüüsida pakutavaid teenuseid ja tugimeetmeid, et need kaasajastada ka vähemusgruppidele sobivamaks.

Lähisuhtevägivald on tõsine rahvatervise probleem, mis mõjutab inimesi sõltumata nende majanduslikust taustast, kultuurist või geograafilisest asukohast (Carannante *et al.*, 2025, lk 1). Mõisted perevägivald, lähisuhtevägivald ja paarisuhtevägivald kasutatakse Eestis tihti samatähendussõnadena. Nimetatud mõistete alla kuulub igasugune füüsiline, seksuaalne, vaimne ja majanduslik vägivald, mis pannakse toime endiste või praeguste partnerite või sugulaste vahel, olenemata sellest, kas ohver ja vägivallatseja elavad koos või eraldi. (Kaugia, 2020, lk 189) Lähisuhtevägivald avaldab pikaajalist mõju nii vaimsele ja füüsilisele tervisele ning kandub edasi põlvkonniti (Allmäe, 2024, lk 51).

Ali jt (2016, lk 17) leidsid varasematest uurimistöödest, et füüsiline vägivald on kehalise jõu kasutamine, millega tekitatakse ohvrile valu, vigastusi või muud füüsilist kannatust. Vägivalla alla kuuluvad näiteks löömine, peksmine, näpistamine, hammustamine, tõukamine, noaga torkimine, tagumine, kriipimine, rusika või muu esemega löömine, põletamine, lämmatamine ning ohvri ähvardamine relva või noaga.

Vaimne vägivald on käitumine, mille eesmärk on teist inimest alandada, kontrollida või tema üle võimu kehtestada nii avalikus kui ka privaatses ruumis (Ali *et al.*, 2016, lk 18). See võib avalduda näiteks halvustamise, solvamise, ähvardamise, isoleerimise ning nn „gaasikeeramise“ (ingl *gaslighting*) teel. Gaasikeeramine on ohvri reaalsustaju sihipärane moonutamine, mille eesmärk on panna ta kahtlema oma mälus, tunnetes ja mõtlemisvõimes (Khan & Akram, 2025, lk 4). Ali jt (2016, lk 18) leidsid eelnevatest uurimistöödest, et vaimne vägivald on veel narrimine, pidev kritiseerimine väljapressimine või jälitamine ning teise inimese häbistamine sõnade või tegude kaudu. Sinna alla kuuluvad veel ähvardused kasutada füüsilist vägivalda partneri või laste vastu, domineeriv ja kontrolliv käitumine, liikumise jälgimine ja piiramine, majandusliku sõltumatuse piiramine, näiteks töötamise takistamine. Lisaks peetakse vägivallaks ka juurdepääsu piiramist teabele, abile või teenustele. Rajaveer ja Kaljuvee (2023, lk 37) tõid esile, et vaimse vägivalla kohta on raske tõendeid koguda kui koos sellega ei esine füüsilist vägivalda. Politseil on vähe võimalusi sekkumiseks, hoolimata sellest, et vaimne vägivald mõjutab ohvreid tugevalt.

Seksuaalne vägivald haarab kõiki soovimatuid seksuaalseid tegevusi, katseid või lähenemisi, sõltumata osapoolte suhtest või toimumiskohast (World Health Organization, 2019). Ali jt (2016, lk 18) leidsid varasematest teaduskirjandusest, et intiimsuhetes toimuva vägivalla kontekstis tähendab seksuaalne väärkohtlemine partneri füüsilist sundimist seksuaalvahekorda, mida ta ei soovi, sundimist teha midagi, mida ta peab alandavaks või häbiväärseks, kahjustamist seksi ajal või sundimist vahekorda harrastama ilma kaitseta.

Majanduslik vägivald tähendab igasugust tegevust, mis tekitab inimesele rahalist või majanduslikku kahju. Selle toimepanijad piiravad ohvri õigust ja võimalusi majanduslike vahendite hankimiseks, kasutamiseks ning säilitamiseks. Majandusliku vägivalla hulka kuulub ka hariduse omandamise ning töötamise takistamine või keelamine. Selline vägivald võib jätkuda ka pärast paarisuhte lõppu. (European Institute for Gender Equality, 2017, lk 46)

Reuter jt (2017, lk 102) toovad välja, et LGBT paaride suhtekogemused võivad erineda heteroseksuaalsete paaride omadest mitmete ainulaadsete tegurite tõttu: internaliseeritud stigma, samasooliste paaride rollimudelite puudumine, ühe või mõlema partneri avatuse

tase (ingl *outing*) st kui avalikult inimene enda seksuaalset sättumust või soolist identiteeti teistele inimestele tunnistab ja jagab. Need faktorid võivad oma korda tekitada paarisuhtes täiendavat stressi. Dyar jt (2021, lk NP8826) leidsid varasematest uurimistöödest, et seksuaal- ja soovähemused võivad kogeda samu lähisuhtevägivalla vorme nagu *cis*-soolised ja heteroseksuaalsed inimesed, aga vähemused võivad läbi elada ka ainulaadseid lähisuhtevägivalla vorme. Näiteks partner ähvardab ohvrit „kapist välja tõmmata“ (ingl *outing*) või „tõmbas ohvri kapist välja“ sõpradele, perele, koolis, tööl või muudes sotsiaalsetes ringides, kui ohver ei tee seda mida partner soovib. Samuti võib partner ähvardab ohvrit üksi jäämisega, kui ohver suhte lõpetab, kuna teised inimesed ei tea ohvri seksuaalsusest või ei aktsepteeri seda. Lisaks võib partner ähvardab pöörata LGBT+ kogukonna liikmeid ohvri vastu või levitada kuulujutte ohvri kohta nimetatud kogukonnas. Mõnel juhul sunnib või survestab partner ohvrit avalikult väljendama kiindumust näiteks suudlemine, kätest hoidmine, teades, et ohver ei tunne ennast mugavalt. (Dyar *et al.*, 2021, lk NP8844)

Rootsis uuriti 2023–2024. aastal 9430 16–29-aastaste noorte seas seksuaalvähivalla levikut vastavalt nende soolisele identiteedile ja seksuaalsele orientatsioonile. Tulemustest selgus, et iga kuues lesbinaine ja iga kümnes geimees on kogenud sunnitud või füüsilist vägivalda seksuaalvahekorra ajal. (Löfström-Bredell *et al.*, 2025, lk 3, 5)

Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringu põhjal hinnati seksuaal-, lähisuhtevägivalla ja jälitamise levimust erinevate seksuaalse sättumusega täiskasvanute seas. Selgus, et LGBT-kogukonna liikmed kogevad erinevaid vägivallavorme heteroseksuaalsetest sagedamini või vähemalt samal tasemel. Eelkõige olid biseksuaalsed naised ning geimehed märkimisväärselt suuremas ohus kui heteroseksuaalsed naised ja mehed. (Chen *et al.*, 2020, lk 113, 114)

Lähisuhtevägivalla esinemisel on tõsised ning murettekitavad mõjud seksuaal- ja soovähemuste kogukondades. On leitud, et sellel on tugev seos negatiivsete füüsilise ja vaimse tervise tagajärgedega (Rodrigues *et al.*, 2025, lk 444). Kanadas uuriti kuidas mõjutab geimehi lähisuhtevägivald ning mida nad kogevad lahkuminekuprotsessis. Intervjuudest tulid välja neli peamist vägivallavormi: psühholoogiline, seksuaalne, füüsiline ning majanduslik. Psühholoogiline vägivald põhjustas osalejatele vaimse tervise langust: süü- ja häbitunne ning madal enesehinnang. Psühholoogilisi probleeme: ärevus,

depressioon, posttraumaatiline stress, enesetapumõtted, enesevigastamine. Sotsiaalset isoleeritust: raskused oma olukorras rääkimisel, üksi jäämine ning tervist ohustavat käitumist: riskantsed seksuaalkäitumised. (Roy *et al.*, 2022, lk 88) Intervjueeritavad kogesid seksuaalvägivallast tulenevalt huvi kadumist seksuaaltegevuste vastu. Traumad püsisid mitu aastat ning tekkis hirm uute suhete ees ehk ei soovitud uut suhet alustada, sest kardeti vägivalla kordumist. (Roy *et al.*, 2022, lk 89). Füüsilise vägivalla tulemusena esines uuringus osalejatel tõsised füüsilised kahjustused, kus osa kannatanuid vajab haiglaravi, sest neid kas lükati, hoiti kinni, löödi, kägistati või löiguti ning tekkis hirm oma turvalisuse ja elu pärast (Roy *et al.*, 2022, lk 90). Viimasena nimetatud majanduslik vägivald põhjustas finantsilise kahju ja võlad (Roy *et al.*, 2022, lk 91).

Lähisuhtevägivald on tõsine ja laialt levinud probleem, mis mõjutab inimesi sõltumata nende soost, seksuaalsest orientatsioonist või soolisest identiteedist. Kuigi lähisuhtevägivald on sageli käsitletud heteronormatiivses kontekstis, on oluline pöörata tähelepanu ka selle esinemisele LGBT+ kogukonnas, kus ohvrid võivad kogeda lisaks vägivallale ka stigmatiseerimist ning hirmu väljaspoolt tuleva diskrimineerimise ees.

1.3. Erinevad lähisuhtevägivalla ohvritele mõeldud teenuste kättesaadavust mõjutavad tegurid

Lähisuhtevägivalla ohvritele suunatud tugiteenused mängivad olulist rolli vägivallast taastumisel, turvalisuse tagamisel ja iseseisva elu taastamisel. Siiski ei ole need teenused kõigile abivajajatele võrdselt kättesaadavad, kuna ligipääsu võivad piirata mitmesugused tegurid, sealhulgas kultuurilised hoiakud, institutsionaalsed ja ohvri enda sisemised barjäärid ning puudulik teadlikkus olemasolevatest võimalustest.

Eestis on võimalik lähisuhtevägivalla kogemisel pöörduda abi saamiseks Politsei, Ohvriabi, naiste varjupaiga, noorte nõustamiskeskuse poole (Pettai *et al.*, 2015, lk 156; Ohvriabi seadus, 2023, § 15 ja § 21; Lõhmus *et al.*, 2023, lk 21). 2015. aastal Eestis läbiviidud üleriigilise uuringu tulemused osutasid, et lähisuhtevägivalla juhtumeid iseloomustab suur mitmekesisus ning nende nähtamatus või varjatuse aste. Samuti ilmnes, et ohvrid ei soovi sageli politsei või ohvriabi töötajatega koostööd teha. (Pettai & Proos, 2015, lk 15) Samas toovad Rajaveer ja Kaljuvee (2023, lk 59) välja, et lähisuhtevägivalla ennetamiseks ja vähendamiseks on oluline teha ühiskonnas laiemat

teavitustööd. Mida rohkem räägitakse avalikkuses lähisuhtevägivallast – selle olemusest, dünaamikast, erinevatest vormidest ning jagatakse nii sotsiaalmeedias kui ka tavameedias teavet abi saamise võimaluste kohta, seda suurem on tõenäosus ennetada võimalikke lähisuhtevägivalla juhtumeid.

2025. aastal viidi läbi Austraalias intervjuud LGBTQ kogukonna liikmetega, kes on kogenud lähisuhtevägivalda. Uuringus selgus, et kogukonna vägivallaohvritel esinevad märkimisväärsed raskused tugiteenustele juurdepääsul. Seda raskendab töötajate/spetsialistide eelarvamuslikud või puudulikud teadmised ning tugiteenustes valitsev süsteemne diskrimineerimine. Leiti, et LGBTQ vägivallaohvrid saavad formaalsetest tugiteenustest sageli vähem kasu, kui heteroseksuaalsed ja *cis*-soolised. (Lim *et al.*, 2025, lk 192) Töötajate puudulikke teadmisi kinnitab aga teine uuring, kus mitmed spetsialistid tõid välja, et nad ei olnud saanud piisavat väljaõpet, et efektiivselt töötada LGBT klientidega (Alston *et al.*, 2021, lk 319). Lisaks selgub Lim jt (2026, lk 1189) uuringus, et LGBTQ ohvrite valmisolekut professionaalsete teenuste poole pöördumiseks mõjutavad neli eristuvat teemat, mis viitavad tundelistele teguritele:

- nad ei teadnud, kas nende situatsioon või olukord läheb lähisuhtevägivalla alla;
- arvamus või eeldus, et teenuste kättesaadavus on puudulik või ei ole neile mõeldud;
- usalduse puudumine professionaalsete institutsioonide ja teenuste vastu;
- ainulaadsed tagajärjed, mida peetakse tekkivat oma lähisuhtevägivalla kogemuse avalikustamisega.

Olukordi, kus lähisuhtevägivalla ohver ei saa aru, et ta on vägivaldses suhtes, kirjeldavad ka LGBT lähisuhtevägivalla ohvritega töötavad spetsialistid. Nende sõnul on ohvritel sageli raskusi oma suhtes vägivalla äratundmisega, kuna teatud käitumist, nagu partneri lükkamist või kinnihoidmist, ei pruugita pidada lähisuhtevägivallaks. (Alston *et al.*, 2021, lk 319)

Rootsis intervjueriti 2018. aastal inimesi, kes on kogenud lähisuhtevägivalda LGBT+ paarisuhtes. Selgus, et peamine faktor oli häbi, mida kasutati vägivalla käigus kontrollivahendina ning seda tundsid ka ohvrid, kui kogesid lähisuhtevägivalda. See aga omakorda mõjutas abi otsimise protsessi (Ovesen, 2024, lk 1369). Lisaks olid mitmed vastanud segaduses, sh ei teadnud, kas nende olukord läheb lähisuhtevägivalla alla

(Ovesen, 2024, lk 1370). Mitmed kirjeldasid ebaõnnestunud kokkupuuteid, kus abipakkujad/spetsialistid olid tahtmatult õigustanud vägivaldset käitumist, eiranud lähisuhtevägivalla märke või ei pakkunud piisavat tuge, et intervjuueeritav saaks rääkida vägivallast või lihtsalt toetust saada. (Ovesen, 2021, lk 194). Vähesed uuringus osalejad olid kaalunud LGBTQ-spetsiifiliste teenuste kaudu abi otsida, üksikud seda ka tegid. Mõned ootasid suunamist nimetatud teenustele ning paljud ei olnud isegi teadlikud nende olemasolust. Mitmed soovisid, et LGBTQ kogukonnas oleks rohkem teadlikkust lähisuhtevägivalla kohta ning väljendasid, et nad tundsid ohvriks langemise tõttu üksikuna, isegi pärast abi otsimist. (Ovesen, 2021, lk 197) Mitmed intervjuueeritavad väljendasid soovi jagada kogemusi nendega, kes on olnud sarnases olukorras. Enamik vastanuist tugines peamiselt mitteametlikele tugivõrgustikele, mida sageli täiendati professionaalse psühholoogilise nõustamisega. (Ovesen, 2024, lk 1374)

Ameerikas uuriti 488 naist, kes sünnihetkel on määratud naiseks, on seksuaal- ja soolise mitmekesisusega ning on kogenud lähisuhtevägivalda. Selgus, et 62% ei otsinud abi ja 38% otsisid. Suurem osa, kes abi ei otsinud, põhjendas seda veendumusega, et nende olukorda ei saa pidada väärkohtlemiseks. Mõnede jaoks oli takistuseks arvamus, et konkreetsed teenused ei ole mõeldud LGBT+ kogukonnale. Lisaks kardeti, et teenused ei ole konfidentsiaalsed ning esinesid mitmed tajutud barjäärid. (Scheer *et al.*, 2023, lk 6730, 6746)

Siinkohal on oluline tuua välja ökoloogiline süsteemi teooria, mille järgi mõjutavad inimese arengut tema suhted ja vastasmõjud erinevate keskkonna tasandite ja teguritega (Amali *et al.*, 2023, lk 148). Teooriast tuleb keskkonnastruktuur, mis koosneb üksteist vastastikku mõjutavatest süsteemidest ning nendeks on mikrosüsteem, mesosüsteem, eksosüsteem, makrosüsteem ning kronosüsteem (Amali *et al.*, 2023, lk 138). Need tasandid esindavad erinevaid keskkondi, millega inimene kokku puutub ja mis võivad tema käitumist erineval määral mõjutada. Mikrotasand on otsene keskkond inimeste elus näiteks perekond, sõbrad, naabrid, töökaaslased ja teised kellega on otsene kontakt. Sellel tasandil toimuvad vahetud sotsiaalsed suhtlused nimetatud sotsiaalsete osapooltega. (Ozolin, 2025, lk 21) Mesotasandi moodustavad mikrosüsteemis kujunenud suhted ehk indiviidi mikrosüsteemid põimuvad omavahel ning mõjutavad üksteist. Eksosüsteem on keskkond, mis mõjutab inimest isegi kui ta seal ise otseselt ei osale näiteks formaalsed ja

mitteformaalsed sotsiaalsed struktuurid. Makrosüsteem on keskkonna kõige kaugem tasand ning sellel on ühiskonnale ja kultuurile omased väärtused ja ideoloogiad. Näiteks inimese ja/või tema perekonna sotsiaalmajanduslik staatus, etniline päritolu ning rass. (Ozolin, 2025, lk 22) Viimane on kronosüsteem tõmbab enda alla inimese elu jooksul toimunud muutusi, üleminekuid ning võib sisaldada ka ajaloolisi ja sotsiaalseid seoseid, mis võivad inimesi mõjutada. (Ozolin, 2025, lk 23)

Tuginedes ökoloogilise süsteemi teooriale mängib mikrotasand olulist rolli abiotsimisel, kus ohvri enda võimekus, aga ka tema pere, sõprade tugi, mõjutab, kas ta leiab abi või mitte. Mitmed uuringud näitavad, et ohvrid ei teadnud kas nende olukord läheb lähisuhtevägivalla alla ning kuhu tuleks pöörduda kui vägivald esineb suhtes. (Ozolin, 2025, lk 21; Lim *et al.*, 2026, lk 1189; Alston *et al.*, 2021, lk 319; Ovesen, 2024, lk 1370; Freeland, *et al.*, 2018, lk 306) Lisaks mõjutab ohvri abisaamist eksotasand, kus tugiteenustes valitseb süsteemne diskrimineerimine, töötajatel/spetsialistidel on eelarvamuslikud või puudulikud teadmised nimetatud kogukonnast mõjutavad otseselt ohvri võimalust abi saada. (Lim *et al.*, 2025, lk 192).

Teooria peatükk käsitles erinevaid tegureid, mis mõjutavad lähisuhtevägivalla ohvritele mõeldud teenuste kättesaadavust, tuues esile nii individuaalsed kui ka süsteemsed barjäärid. Rõhutatakse, et teenuste kättesaadavus eeldab mitmetasandilist koostööd ning ohvrite vajadustest lähtuvat lähenemist.

2. UURING EESTI LGBT+ KOGUKONNA TEADLIKKUSEST JA LIGIPÄÄSUST LÄHISUHTEVÄGIVALLA OHVRITE TEENUSTELE

2.1. Lähisuhtevägivalda kogenud inimese abistamiseks mõeldud teenused Eestis

Lähisuhtevägivalda kogenud inimeste toetamine eeldab erinevate abivõimaluste olemasolu, mis aitavad tagada turvalisust ning toetada toimetulekut vägivalla kogemise järel. Selleks on loodud mitmeid teenuseid, mille eesmärk on pakkuda abi ja tuge.

Inimõiguste giid (2021) ütleb, et Politsei- ja Piirivalveamet on õiguskaitseasutus, mille ülesanne ning kohustus on sekkuda lähisuhtevägivalla juhtumitesse juhul, kui need kujutavad ohtu inimese turvalisusele, tervisele või elule. Korrakaitseseadus (2011) paragrahv 44 toob välja, et otsese ohu korral, on politseil õigus rakendada viibimiskeeldu, et kaitsta kannatanut ja vältida vägivallatseja võimalikke uusi rünnakuid.

Ohvrite aitamiseks on loodud üleriigiline Ohvriabi teenus. Ohvriabitöötajad asuvad kõigis suuremates linnades ning nende poole saavad pöörduda nii alaealised kui ka täiskasvanud ohvrid. (Sotsiaalkindlustusamet, 2026) Ohvriabiteenusele on õigus kõigil inimestel, kes on langenud kuriteo või vägivalla ohvriks ning neile tagatakse sotsiaalne, psühholoogiline ja emotsionaalne abi (Ohvriabi seadus, 2023, § 15). Kui ohver on pöördunud ohvriabi poole on tal võimalik saada psühholoogilise nõustamise ja psühhoteraapia teenust, mille kulud tasub Sotsiaalkindlustusamet ning taotleda ohvriabi hüvitist. Ohvriabis toetatakse ohvreid MARAC-võrgustiku põhimõttel ehk tehakse koostööd erinevate erialade spetsialistidega. (Ohvriabi, s. a.) Lisaks on võimalik ohvriks helistada ööpäevaringselt ohvriabi kriisitelefonile 116 006 või kirjutada veebivestlusesse. Oluline on välja tuua, et helistamine on tasuta, võimalik on helistada ka välismaalt ning nõustatakse eesti, vene ja inglise keeles. (Sotsiaalkindlustusamet, 2024)

Eelpool mainitud MARAC võrgustikupõhine juhtumikorralduse mudel, mille eesmärk on tuvastada kõrge lähisuhtevägivalla riskiga täisealised ohvrid ning tagada nende kaitse eri asutuste spetsialistide koostöös. Selle kaudu püütakse vähendada lähisuhtevägivalda ja selle raskeid tagajärgi. Nimetatud mudel hõlmab ohvrite riskide tuvastamist ja hindamist, ohvri turvalisusplaani koostamist ja elluviimist, juhtumikorralduse võrgustiku koostumisi, konfidentsiaalset ja kiiret infovahetust ning tegevuste tulemuste hindamist. (Sotsiaalkindlustusamet, 2019, lk 4)

Seksuaalvägivalla kogemise puhul on võimalik ohvril pöörduda seitsme päeva jooksul seksuaalvägivalla kriisiabikeskusesse. Keskusesse saab minna kui ohver on kogenud vägistamist, seksuaalset rünnakut või kahtlustab, et midagi on juhtunud, isegi kui ta täpselt ei mäleta. Keskused asuvad neljas Eesti haiglas, abi on kättesaadav ööpäevaringselt ning kõigile. Seksuaalvägivalla kriisiabikeskuses tehakse ohvri nõusolekul keha ülevaatus, eesmärgiga tuvastada võimalikud vigastused, selgitatakse võimalusi raseduse ärahoidmiseks ja suguhaiguste testimiseks. (Silde, 2025)

Noorte nõustamiskeskused pakuvad kõikidele kuni 26-aastastele noortele tasuta tervishoiu- ja nõustamisteenuseid seksuaalvägivalla või seksuaalsusega seonduvate küsimuste korral. Näiteks seksuaalsel teel levivate infektsioonide diagnostika ja ravi ning nõustamine erinevatel seksuaalsuse teemadel. (Lõhmus *et al.*, 2023, lk 21).

Samuti on igas Eesti maakonnas avatud naiste tugikeskused. Naiste tugikeskused pakuvad vägivalla ohvritele emotsionaalset tuge ning jagavad üle Eesti teavet abi saamise võimaluste kohta. Antakse juhiseid asjaajamiseks riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustega, teiste vajalikke teenuseid pakkuvate organisatsioonidega ning nõustatakse asjakohase seadusandluse küsimustes. Vajaduse korral pakuvad tugikeskused pärast vägivallajuhtumit või vägivallaohu korral ka turvalist varjupaika, kus on võimalik rahuneda, puhata ja ajutiselt elada, naisele ja tema lastele. (Ohvriabi seadus, 2023, § 21) Lisaks on võimalik saada psühholoogilist nõustamist või psühhoteraapiat ning õigusabi. Veel on võimalik helistada tasuta anonüümsele tugitelefonile numbril 1492, mis on ööpäevaringne lühinumber naistele, kes on kogenud füüsilist, vaimset, majanduslikku ja/või seksuaalset vägivalda. (Eesti Naiste Varjupaikade Liit, *s. a.*)

Eesti LGBT Ühing (s. a.) pakub tasuta esmatasandi psühholoogilist ja juriidilist nõustamist ja kogemusnõustamist. Näiteks aitab psühholoog selliste teemadega nagu näiteks soo rollid, suhted lähedastega, seksuaalne identiteet jne.

Eelnevale tuginedes võib öelda, et lähisuhtevägivalla ohvritele on Eestis loodud mitmeid tugiteenuseid. Samas tekib küsimus, kuivõrd on need teenused kättesaadavad ja sobilikud kõikidele ohvritele, sealhulgas LGBT+ kogukonda kuuluvatele inimestele. Kuigi teenused on üldjuhul suunatud kõigile lähisuhtevägivalla ohvritele, võivad LGBT+ inimesed kogeda täiendavaid takistusi abi otsimisel või teenustele ligipääsemisel.

2.2. Uurimismeetodi ja valimi tutvustus

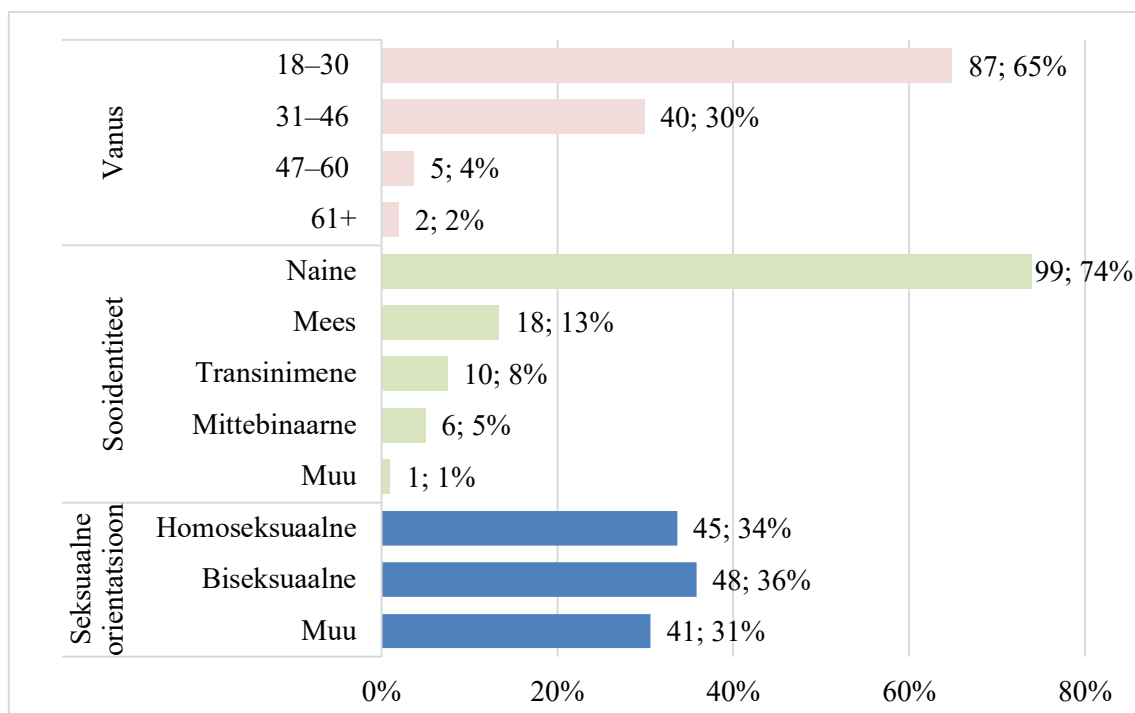
Käesoleva lõputöö uuringu läbiviimisel rakendati kvalitatiiv-kvantitatiiv uurimisviisi. Nimetatud lähenemist kasutatakse sotsiaal-, käitumis- ja terviseteadustes uurimistöös, kus uurija kogub nii kvantitatiivseid kui ka kvalitatiivseid andmeid, ühendab need ning teeb seejärel sellest tervikust järeldusi. Sellise lähenemisviisi koosmõju pakub paremat arusaama uuritavast probleemist, kui kumbki uurimisviis seda üksinda suudaks. (Creswell, 2022, lk 2)

Uuringus viidi läbi ankeetküsitlus ja ekspertintervjuud, mistõttu kujunes kaks sihtrühma. Ankeetküsitluse puhul olid valimiks LGBT+ kogukonnaliikmed, kes on või on olnud või ei ole olnud LGBT+ kogukonna liikmega paarisuhtes ning on või ei ole kogenud ükskõik millist lähisuhtevägivalla vormi. Ettekavatsetud valim on mittejuhuslik, kasutades kogu populatsiooni valimi lähenemist, kuna tegemist on kindlate tunnustega rühmaga, siis kaasatakse terve kogukond (Etikan *et al.*, 2016, lk 3). Antud lähenemisega saab võimalikult tervikliku pildi sellest, millised kogemused ja teadmised selles valimis esinevad. Ipsose (2021, lk 4) andmetel identifitseerib keskmiselt 8% populatsioonist ülemaailmselt ennast LGBT+ inimesena. Eestis elab 1. jaanuari 2026 seisuga 1 369 995 inimest (Statistikaamet, 2026), seega oleks üldkogum umbes 109 600 inimest. Valimi suuruse arvutamiseks kasutati valimikalkulaatorit, mille usaldusnivooks valiti 95% ja valimivea piiriks 5% ning üldkogumiks märgiti 109 600 (MaCorr Research, n.d.). Selleks, et küsitlusetulemused oleksid usaldusväärsed on vaja vastajaid vähemalt 383. Intervjuu valimiks olid spetsialistid, kes töötavad lähisuhtevägivalla ohvritega. Kasutati

mugavusvalimit, mis haarab sihtrühma liikmeid, kes on valmis uuringus osalema (Etikan *et al.*, 2016, lk 2).

Kvantitatiivse andmekogumismeetodina kasutati struktureeritud küsimustega ankeetküsitlust. Nimetatud meetod võimaldab jõuda suurema hulga vastajateni (Mohajan, 2020, lk 61). Ankeetküsitlusega selgitati välja inimeste, kes on või ei ole või on olnud LGBT+ kogukonnaliikmega paarisuhtes ning on või ei ole kogenud lähisuhtevägivalda, kogemused, vajadused, väljakutsed abi otsimisel/saamisel ning kogukonna teadmised olemasolevatest abivõimalustest. Küsimustik sisaldas nii suletud kui avatud küsimusi ja need tuginevad teoreetilises ülevaates toodud teaduslikele allikatele ning ökoloogilise süsteemi ja vähemusstressi teooriale (vt lisa 1).

Anonüümne küsimustik koostati Tartu Ülikooli LimeSurvey küsitluskeskkonnas. Küsimustikku, koos tutvustusega, jagati Facebook-i gruppides „LGBT+ Eesti virtuaalne kogukond“ ning „Virginia Woolf sind ei kard!“ . Lisaks saadeti mitmeid kordi e-kirju Eesti LGBT ühingule, Eesti Transinimeste Ühingule, Q-SPACE MTÜ-le ning Vikervaade ajaveebile, et jõuda võimalikult paljudeni sihtrühmast. Kirjas tutvustati uuringut, tehti ettepanek küsitlust jagada asutuste veebilehtedel/sotsiaalmeedias ning vastutasuks pakuti autori poolt jagada uuringu tulemusi. Samuti kirjutati erinevatele suunamudijatele ettepanekuga jagada uuringut enda sotsiaalmeedia kanalites. Uuringut jagasid mitmed suunamudijad ning Vikervaade ajaveeb. Küsitlus oli avatud vahemikul 05.03.2026–27.03.2026. Vastuseid saadi 134 vastajalt (vt joonis 1) ehk soovituslik vastajate arv jäi saavutamata, mistõttu kujunes usaldusvahemiku näitajaks 8,5% (MaCorr Research, n.d.). Jooniselt selgub, et uuringus osalenute seas oli valdav enamik vanuserühmas 18–30 aastat ning sooidentiteedi järgi määratles end enamus naistena. Seksuaalse orientatsiooni osas olid vastused üsna ühtlaselt jaotunud, aga kõige rohkem oli biseksuaalseid vastajaid. Kogutud andmed võimaldavad olenemata vastajate hulgast teha ankeetküsitluse raames üldistusi.

Joonis 1. LGBTQ+ kogukonnas läbi viidud küsimustiku valim (n = 134)

Lisaks küsitlusele kasutati kvalitatiivse meetodi andmekogumisviisina intervjuud (Lune & Berg, 2017, lk 20), sest see võimaldab süvitsi mõista respondentide isiklike vaateid, kogemusi ja tõlgendusi sündmustest (Lune & Berg, 2017, lk 70). Poolstruktureeritud ekspertintervjuud viidi läbi spetsialistidega, kes töötavad lähisuhtevägivalla ohvritega, et uurida spetsialistide isiklike kogemusi lähisuhtevägivalla esinemisest LGBTQ+ kogukonnaliikmete paarisuhetes. Nimetatud intervjuutüüp osutus valituks, kuna see lubab kohandada ettevalmistatud intervjuu kava ning vajadusel esitada täpsustavaid küsimusi. Läbi selle on võimalik saada detailsemaid kirjeldusi. (Lune & Berg, 2017, lk 70) Intervjuuks otsiti spetsialiste ohvritega töötavatest organisatsioonidest (Ohvriabi, naiste tugikeskused) ning võeti töötajatega ühendust e-posti teel. Ekspertintervjuus osalesid Naiste tugi- ja teabekeskuse sotsiaalnõustaja, ohvriabitöötaja ning Naiste tugikeskuse tegevjuht/juhtumikorraldaja (vt tabel 1).

Tabel 1. Ekspertintervjuu valim

Kood	Aeg	Kestvus
E1	13.03.2026	17 minutit
E2	17.03.2026	22 minutit
E3	02.04.2026	32 minutit

Intervjuu kava (vt lisa 2) koostamisel tugines autor uurimisküsimustele, lõputöö eesmärgile, teoreetilises ülevaates toodud teaduslikele allikatele ning ökoloogilise süsteemi ja vähemusstressi teooriale. Kõigilt respondentidelt küsiti eelnevalt nõusolekut vestluse salvestamiseks. Salvestati telefoni diktofoni abil, mis on rakenduse poolt kaitstud koodiga. Salvestused transkribeeriti Tallinna Tehnikaülikooli kõnetehnoloogia labori avaliku kõnetuvastuse teenusega (Olev & Alumäe, 2025, lk 4435). Salvestused kustutatakse peale lõputöö kaitsmist.

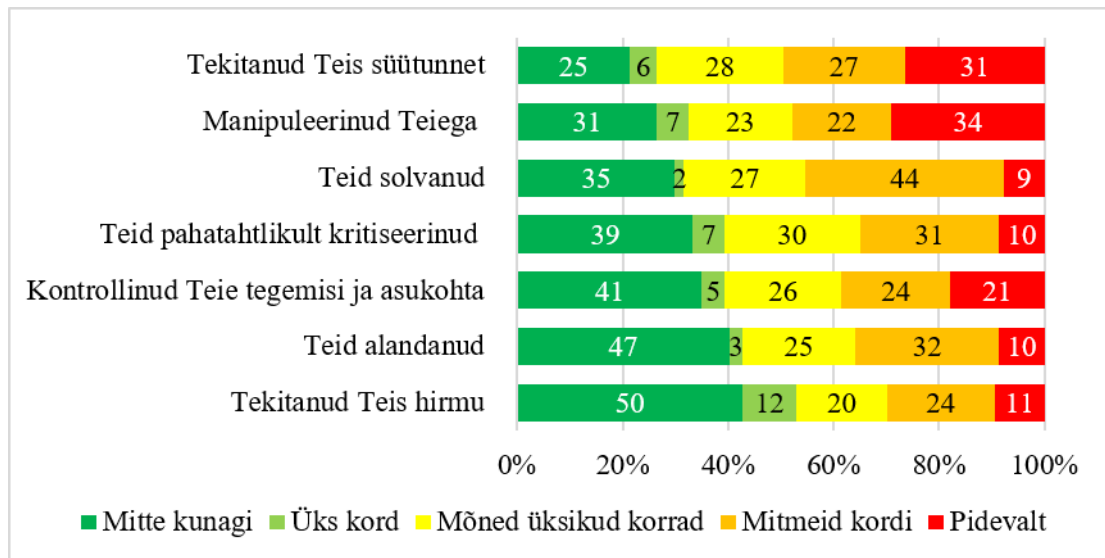
Ankeetküsitluste tulemuste analüüsimisel kasutati kirjeldavat analüüsi, mis lubab seletada nähtuste esinemissagedust ja anda ülevaate hetkeolukorrast (Õunapuu, 2014, lk 184). Andmete analüüsimisel toodi välja vastuste sagedused ja protsentuaalsed näitajad. Tulemusi esitatakse nii tulp- kui ka virnlint diagrammidena, kus arvuliste näitajatena on toodud vastajate arv ning teljel protsentuaalsed väärtused. Poolstruktureeritud ekspertintervjuude analüüsimisel kasutati teemaanalüüsi, mis võimaldab paindlikku ja uuringu eripäradele kohandatavat lähenemist (Nowell *et al.*, 2017, lk 2). Teemad pärinesid nii varasemast kirjandusest kui ka analüüsi käigus kujunenud arusaamadest.

2.3. Uuringu tulemused ja analüüs

LGBT+ kogukonnas läbi viidud uuringus küsiti vastajate suhtestaatust, millest sõltusid ankeedis olevad küsimused. Tulemused näitavad, et enam kui pooled ($n = 56$) on mitmendas paarisuhtes. Veidi alla poole respondentidest ($n = 37$) ei olnud küsitluse hetkel paarisuhtes, kuid neil oli varasem suhte kogemus. Esimeses paarisuhtes oli ligikaudu viiendik vastajatest ($n = 24$), samas kui varasem paarisuhte kogemus puudus väiksemal osal ($n = 17$). Nendel, kellel puudus suhtekogemus, ei esitatud lähisuhtevägivallale viitavaid käitumisviise vaid uuriti nende teadlikkust.

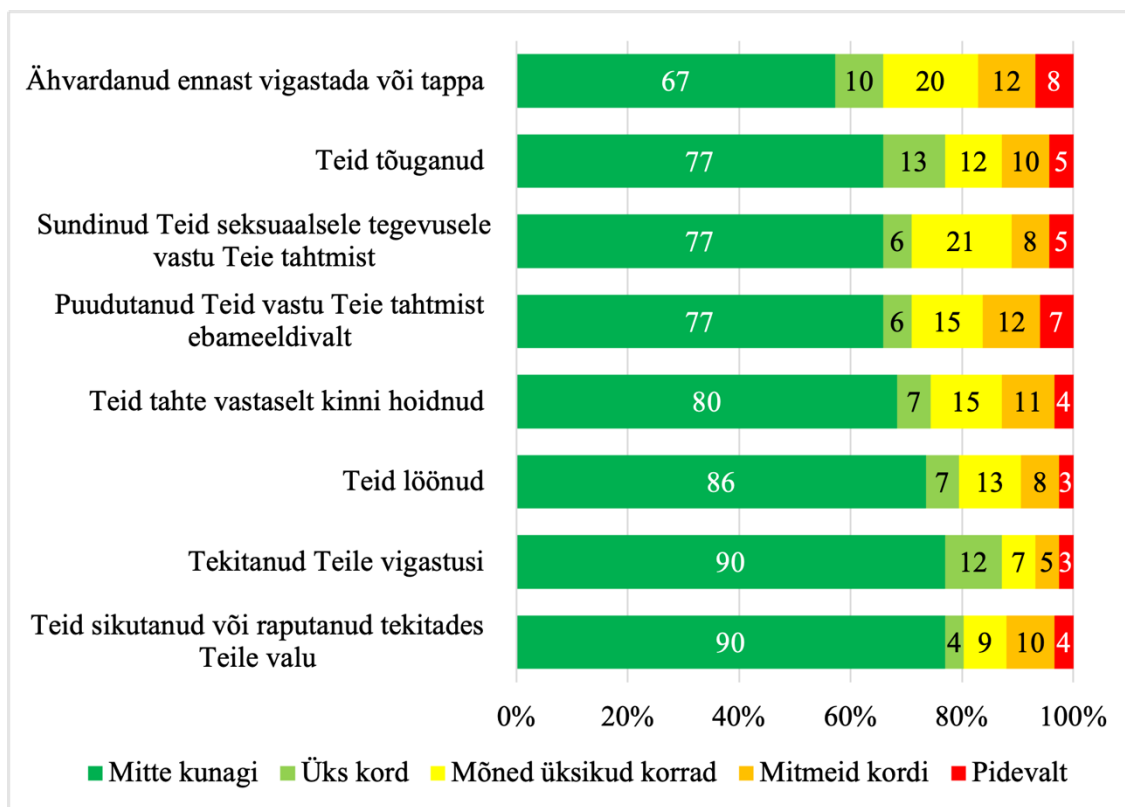
Uuringus nimetati 27 käesoleva töö teooriaosast tulenevat lähisuhtevägivallale viitavat käitumisviisi (vt joonis 2 ja 3; lisa 3) ning paluti vastajatel hinnata kui sageli nende partner on nendega sedasi käitunud või käitub praegu. 117-st paarisuhte kogemusega vastajast ei olnud kogenud mitte ühtegi vägivallale viitavat käitumisviisi enda partneri poolt kuus respondent. Ülejäänud vastustest selgus, et enim kogevad LGBT+ kogukonna liikmed vaimsele vägivallale omaseid tunnuseid (vt joonis 2) nagu süütunde tekitamist (79%), manipuleerimist (74%), solvamist (70%), kuid sagedasti mainiti ka pahatahtlikku

kritiseerimist (67%), asukoha ja tegemiste kontrollimist (65%), alandamist (60%) ning hirmu tundmist (57%). Tulemuste analüüsist selgus, et nimetatud vägivallavorme kogeti kõige sagedamini varasemates, juba lõppenud paarisuhetes. Näiteks mitmes paarisuhtes olnud vastajatest (n = 56) märkis 48, et nad olid eelmises suhtes kogenud partneripoolset süütunde tekitamist. Samuti tõid vastajad, kes ei olnud küsitluse hetkel suhtes, kuid kellel oli varasem suhtekogemus (n = 37), esile partneripoolse manipuleerimise (n = 33).

Joonis 2. Enim lähisuhtevägivallale viitavate tunnuste esinemissagedus LGBT+ kogukonna seas (n = 117)

Vähemal määral elati läbi tõsisemaid vägivallavorme (vt joonis 3). Peaaegu pooled vastanud on kogenud partneri ähvardusi ennast vigastada või tappa (43%), tahte vastaselt kinni hoidmist (32%), löömist (27%), vigastuste tekitamist (23%) ning sikutamist või raputamist, mis tekitas valu (23%). Lisaks on 34% vastajatest läbi elanud tõukamist, pealesunnitud seksuaalset tegevust või soovimatut, ebameeldivat puudutamist. Ka siin selgub, et välja toodud vägivallavorme kogeti sagedamini varasemates, juba lõppenud paarisuhetes. Lisaks nähtub tulemuste analüüsist, et respondendid, kes abi otsustasid otsida (n = 19) kogesid mitmeid füüsilisele vägivallale viitavaid tunnuseid (n = 14) ning mõned kogesid vaimsele vägivallale omaseid tunnuseid (n = 5).

Joonis 3. Vähemal määral lähisuhtevägivallale viitavate tunnuste esinemissagedus LGBT+ kogukonna seas (n = 117)

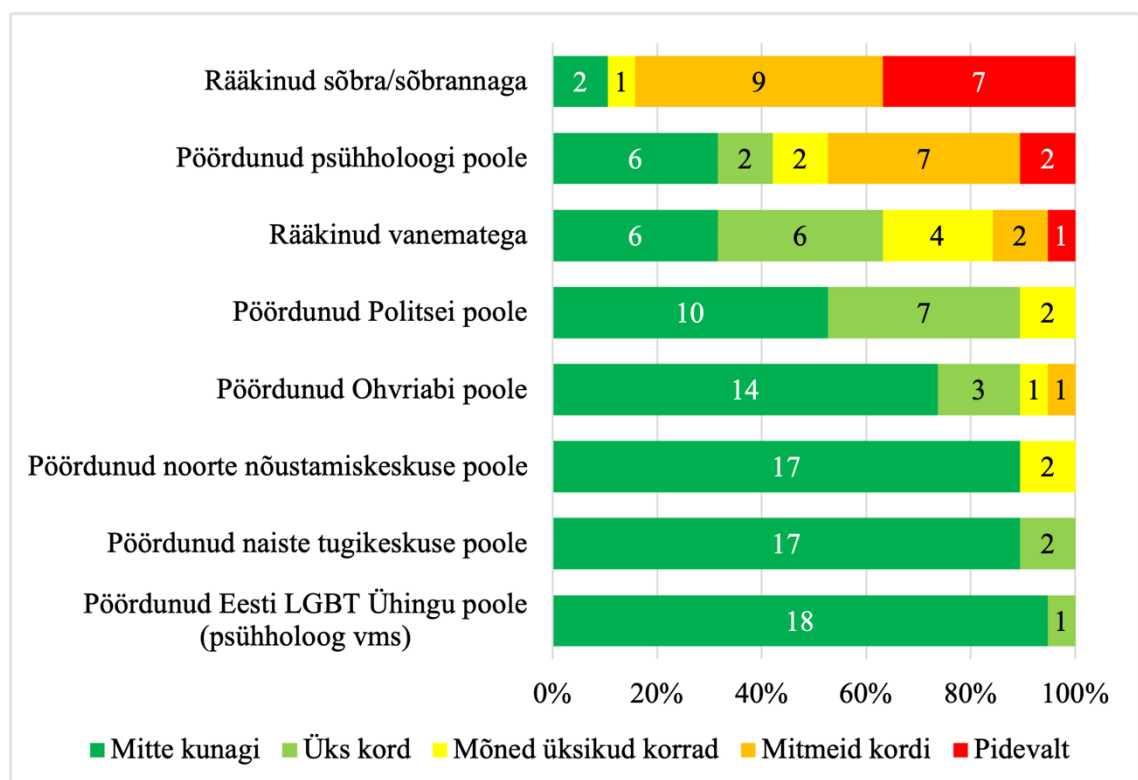
Samuti selgus, et esineb ka seksuaalse sättumuse või sooidentiteediga seotud vägivalda (vt lisa 3): 25% vastajatest sunniti või survestati avalikult kiindumust väljendama, ehkki partner teadis, et see on ohvrile ebamugav, 20% vastanutel avalikustati nende seksuaalne sättumus või sooidentiteet teistele ilma nende nõusolekuta ning 15% märkis, et partner oli neid hirmutanud suhte lõpetamise korral üksi jäämisega nende seksuaalsuse tõttu. Lisaks näitas tulemuste analüüs, et vägivallavormid võivad esineda nii eraldiseisvalt kui ka omavahel kombineerituna.

Mitmendas paarisuhtes olevatest vastajatest (n = 56) oli peaaegu kõigil (n = 55) varasemates suhetes kogemus vähemalt ühe vägivallavormiga. Analüüs näitas, et 88% neist ei ole oma praeguses paarisuhtes enam kogenud küsitluses käsitletud vägivallavorme, samas kui 13% on kogenud ka oma praeguses suhtes vägivalda.

117 respondendilt, kes on või on olnud paarisuhtes, küsiti abi otsimise vajaduse kohta ning suurem osa (69%) leidsid, et vajadust pole olnud, kuigi kogeti erinevaid vägivalda

forme. Samas 16% nägid vajadust ning otsisid abi, pöördudes erinevate asutuste ja inimeste poole. 15% tundsid vajadust, aga otsustasid abi mitte otsida.

Tulemuste analüüsist selgus, et vastajad, kes nägid vajadust abi otsida (n = 19), pöördusid enim mitteametlike tugivõrgustike poole: sõbra või sõbrannaga (n = 17) või vanematega (n = 13) rääkimine (vt joonis 4). Ametlikest kohtadest otsiti abi psühholoogi (n = 13), Politsei (n = 9) ning Ohvriabi (n = 5) poole pöördumisega. Lisaks pöördusid kaks vastajat nii naiste tugikeskuse ja noorte nõustamiskeskuse poole.

Joonis 4. Lähisuhtevägivalla ohvrite (n = 19) pöördumised abi saamiseks

Avatud küsimusele, milles paluti kirjeldada kogemusi ning abi otsimise protsessi kulgu, toodi esile, et psühholoogi poole pöördumine (n = 7) osutus üldjuhul tulemuslikuks. Samas kirjeldasid mõned vastajad ka negatiivseid kogemusi, kus vajalikku tuge ei saadud: näiteks väitis spetsialist, et ohver kujutab vägivalda ette ning soovitas juhtunule mitte keskenduda. Üks vastaja märkis, et pidi psühholoogi harima seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi teemadel, väljendades seejuures jõuetustunnet tekkinud olukorra suhtes. Politseist abi otsimine (n = 6) andis pooltele vastajatest positiivseid tulemusi, kuid pooled kirjeldasid juhtumeid, kus menetlus takerdus tõendite puudumise ja vastandlike ütluste

tõttu. Samuti toodi välja juhtum, kus esialgu ohvrit ei usutud, ent täiendavate kannatanute ilmnemisel vabandati ning toimepanija võeti vastutusele ja mõisteti süüdi. Üks vastaja viitas häbitundele seoses oma seksuaalse orientatsiooniga, kuid hindas seejuures ametnike tööd positiivselt. Ohvriabi teenuse kohta andis tagasisidet kaks vastajat: üks ohver jäi saadud abiga rahule, teine aga ei kogenud piisavat toetust. Vanemate poole pöördumine (n = 9) osutus veidi enam kui pooltel juhtudel toetavaks: rõhutati, et vanemad on sageli ainsad, kes mõistavad ja keda saab usaldada. Samas tõid mitmed vastajad esile, et nende kogemusi ei usutud ega mõistatud. Sõpradelt toe otsimine (n = 12) oli kõigi vastajate hinnangul tulemuslik. Ühes vastuses märgiti siiski, et muude abivõimaluste kohta puudus teadlikkus ning abi otsimist takistas hirm. Lisaks selgus analüüsist, et paljud otsisid abi mitmest kohast: üldjuhul pöörduti psühholoogi, vanemate ning sõbra/sõbranna poole toe saamiseks.

Eksperdid E1 ja E2 tõid välja, et pole kogenud LGBT+ kogukonna liikme abistamisel takistusi, küll aga toodi välja olukorra kitsaskoht, kui abi vajab kas transinimene või geimees.

No kui meie juurde jõuab naine, siis meil ei ole probleeme, me saame talle pakkuda kõiki teenuseid. Aga kui meieni jõuab transinimene või geimees, siis seal on takistused küll selles, et geimeestele me saame pakkuda põhimõtteliselt kõiki teenuseid, välja arvatud majutusteenus ja transinimeste juhtumite puhul tuleb arutada siis nii-öelda juhtumipõhiselt läbi, et kas meil on võimalik pakkuda majutusteenust või ei ole. See sõltub väga sellest, et kuhu suunda inimene muutub, kas mehest naiseks, naisest meheks, kus järgus tema muutumine on, et seal on juba päris selline nüansirohke ja see võib-olla on kõige keerulisem koht isegi. (E1)

Ekspert E3 toob esile, et on kokku puutunud koostööpartnerite hoiakuliste barjääridega. Tema hinnangul ei pruugita LGBT+ ohvrite olukorda alati piisavalt tõsiselt võtta ning esineda võib stereotüüpset või kohati ebakohast suhtumist: „See oli nagu huvitav asi, et öeldi, aga nad on ju kaks naist, küll nad oskavad last kasvatada“ (E3). Samuti võivad ohvrid ise eeldada, et neid ei mõisteta või koheldakse erinevalt, mis mõjutab abi otsimist ja vastuvõtmist: „Kliendi poolt on selline hoiak, et nad niikuinii ei mõista ...niikuinii nad vaatavad meid teistmoodi. Neil sageli ongi õigus ju tegelikult“ (E3). Lisaks viitab ekspert,

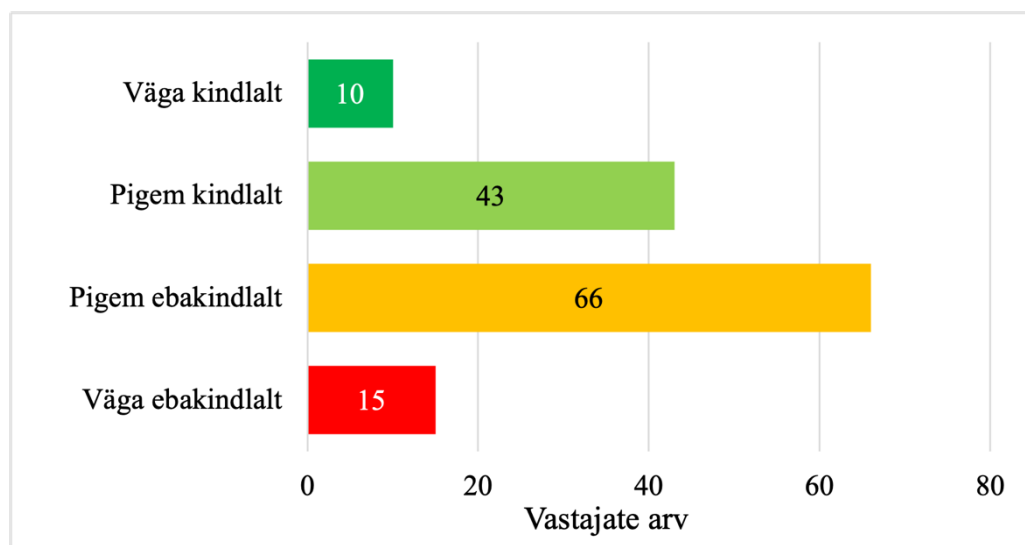
et abiprotsessis võivad abipakkujad liigselt keskenduda inimese seksuaalsele sättumusele, mitte vägivalda kogemusele, mis omakorda raskendab juhtumite käsitlemist.

Ohvrid, kes ise tajusid abi otsimise vajadust, aga seda siiski ei teinud (n = 17), esitati küsitluses 13 võimalikku tegurit või põhjust (vt lisa 1), mis selgitavad, miks ohvrid abi ei otsi. Tulemused näitavad (vt lisa 4), et kõige sagedamini ei saadud aru, et ollakse vägivaldses suhtes (n = 15) ning kardeti, et neid ei usuta või ei võeta tõsiselt (n = 15). Väljendati hirmu võimaliku diskrimineerimise ees teenuseid kasutades (n = 14) ning arvati, et teenused ei aitaks (n = 14). 13 vastajat ei olnud teadlik lähisuhtevägivalda ohvritele mõeldud teenustest, ei usaldanud ametlikke asutusi või vältisid abi otsimist häbitunde tõttu. Lisaks ei teatud kuhu abisaamiseks pöörduda (n = 12) ning kardeti, et teenused pole konfidentsiaalsed (n = 12). Üle poole vastajatest (n = 10) ei olnud oma seksuaalset sättumust avalikult väljendanud, mis omakorda takistas abi otsimist või kogeti partneri isoleerimist sotsiaälvõrgustikest suhte ajal, mille tõttu puudus võimalus oma olukorda teistega jagada. Samuti arvati, et ei aktsepteerida nende seksuaalsust (n = 9) või teenused ei ole mõeldud LGBT+ kogukonna liikmetele. Avatud küsimuse vastustes toodi täiendava takistava tegurina esile partneri töötamine politseis ning üldine usaldamatus riiklike institutsioonide suhtes. See hoiak kujunes varasemate kogemuste põhjal, kus politsei ja tervishoiutöötajad ei suhtunud vastaja hinnangul piisava tõsidusega juhtumitesse, kui selgus, et tegemist oli homoseksuaalses suhtes aset leidnud olukorraga.

Ekspertintervjuu tulemustest selgus, et LGBT+ ohvrid kogevad suures osas samu takistusi nagu teised lähisuhtevägivalda ohvrid, eelkõige raskusi vägivalda äratundmisel ning teadmatust abivõimaluste osas. (E1) Ekspert E3 ütleb „Lihtsalt see ongi minu arust ikkagi see, et nad on teise sättumusega, siis kuidagi tekib inimestel see, ...et aga miks me peaks neid aitama, kuidagi selline asi nagu käis läbi sageli, et nad on ju naised, nad ju peaks oskama lapsi kasvatada.“ Lisaks tuuakse välja murekoht, kui spetsialistil on tugevad eelarvamused.

Mure ongi, kui spetsialistil on nii tugevad eelarvamused, et ta ei suuda sellise inimesega suhelda, siis tõenäoliselt see spetsialist peaks tegelikult töölt lahkuma. Aga enda töö praktikas ei ole ma seda küll kohanud, et keegi ei oleks suutnud nüüd LGBT kogukonna inimesega menetlustoiminguid või mingeid asju läbi viia. (E2)

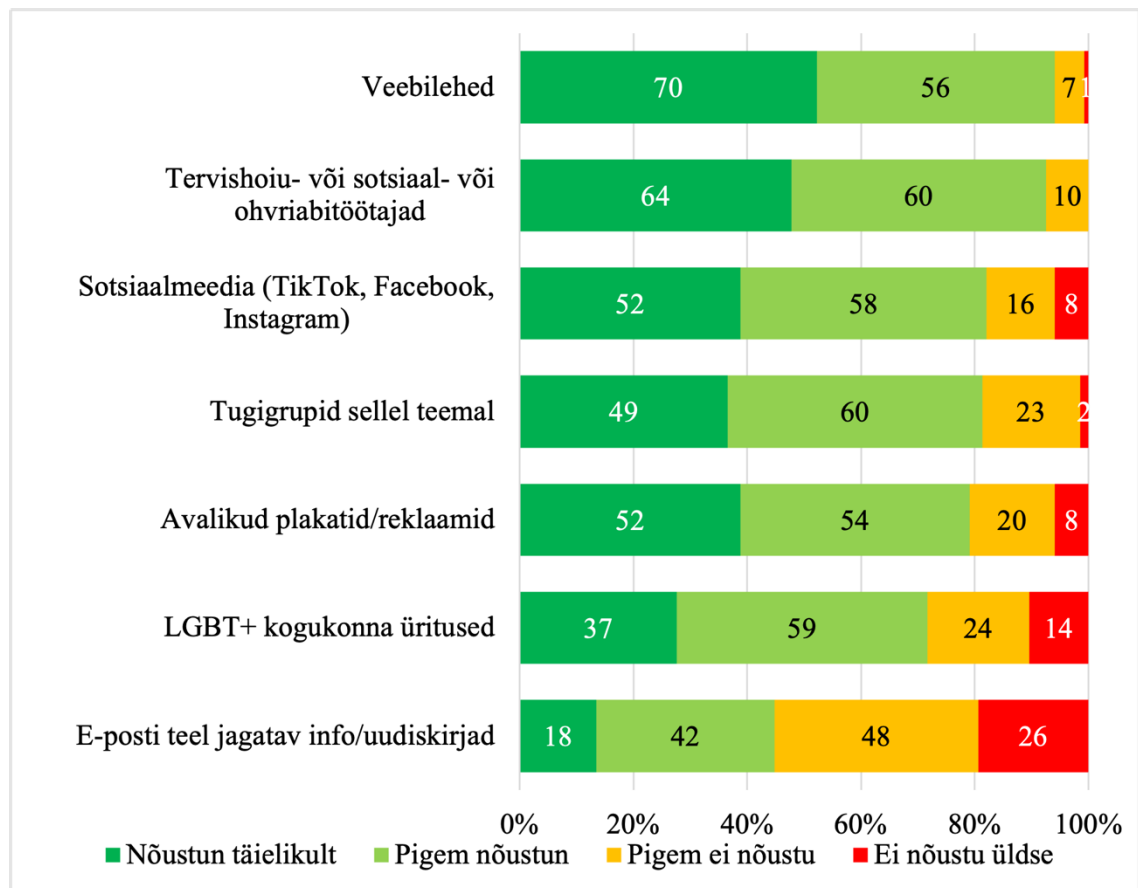
LGBT+ kogukonna liikmetelt (n = 134) uuriti ka nende hinnangut informeerituse osas lähisuhtevägivalla teemadel ning teadmiste taset abi saamise võimalustest (vt lisa 1). 40% respondentidest hindas oma teadlikkust selle kohta, kuhu Eestis lähisuhtevägivalla korral pöörduda, pigem heaks, samas kui 33% pigem halvaks. Väga heaks hindas oma teadlikkust 17% ning väga halvaks 10% vastanutest. Vanuserühmade lõikes ilmnesid teatud erinevused: 18–30-aastaste seas (n = 87) hindas oma teadlikkust väga heaks 12% ning pigem halvaks 36%, samas kui 31–61+ vanuserühmas (n = 47) olid vastavad näitajad 28%. Lisaks küsiti kogukonnalt kui kindlalt nad tunneksid end abi otsides lähisuhtevägivalla korral (vt joonis 5). Ligikaudu pooled märkisid, et tunneksid end sellises olukorras pigem ebakindlalt, samas kui umbes kolmandik hindas oma enesetunnet pigem kindlaks. Väike osa kirjeldas end väga ebakindlana ning üksikud väga kindlana. Vanuserühmade võrdluses selgus, et 18–30-aastastest tundis end väga kindlalt 1% ning pigem ebakindlalt 56%, samas kui 31–61+ vanuserühmas olid näitajad 19% (väga kindlalt) ja 36% (pigem ebakindlalt).

Joonis 5. LGBT+ kogukonna tunnetus abi otsides lähisuhtevägivalla korral (n = 134)

Enam kui pooled vastanutest (52%) nõustusid täielikult, et veebilehed on kõige kasulikum allikas lähisuhtevägivalla ja abi saamise võimaluste kohta teabe hankimiseks (vt joonis 6). Ligi pooled (48%) leidsid, et sellist informatsiooni on kõige otstarbekam saada tervishoiu- või sotsiaal- või ohvriabitootajatelt. 45% pigem nõustub, et teavet võiks saada lähisuhtevägivalla teemalistest tugigruppidest ning 43% pidas sobivaks allikaks sotsiaalmeediat. 44% vastanutest leidsid, et LGBT+ kogukonna üritused on pigem

kasulikud informatsiooni saamise kohad. Avalike plakatite ning reklaamide kasulikkuse üle pigem nõustub 40% ja 39% nõustub täielikult. E-posti teel edastatav info või uudiskirjade osas väljendas aga 36% vastanutest pigem mittenõustumist.

Joonis 6. Erinevate infokanalite kasulikkuse hinnangud lähisuhtevägivalla alase teabe saamisel (n = 134)

Avatud küsimusele, kus sai vajadusel juurde lisada erinevaid infokanaleid toodi välja klubide/baaride tualettruumidesse plakatite riputamist, Levila ning Müürilehes kogemusartiklite avaldamine, meedias rohkem teema kajastamine, MTÜ-de koostöö, teema kajastamine huvihariduses ning noorsootöö keskustes, toetavad üritused väljaspool LGBT+ kogukonda ning viimasena lähisuhtevägivallast rääkimine töökeskkonnas.

Küsitluses osalenutest 48% leidsid, et lähisuhtevägivalla kohta on kõige kasulikum saada infot spetsialistidelt, siis ekspertintervjuude tulemustest selgus, et ohvriabitöötajad läbivad baaskoolituse, kus on ka LGBT+ inimeste kohta osa (E2) ning ekspert E3 toob välja, et kuigi nende töövaldkonnas on olnud LGBT+ teemalisi koolitusi, ei ole ta neile

töö kaudu sattunud vaid on osalenud sihtgrupi koolitustel iseseisvalt. Ekspert E1 ei ole saanud LGBT+ spetsiifilist koolitust, kuid toob välja järgneva:

Me ei ole saanud otseselt spetsiifilist koolitust LGBT inimestega töötamiseks. Küll aga oleme saanud erinevaid traumasid käsitlevaid koolitusi, mis kõik lähtuvad põhimõttest, et ohver on ohver, sõltumata tema soost või orientatsioonist, ning traumateadlik lähenemine on kõikide puhul sama. Oleme läbinud ka eraldi koolitused töötamaks lähisuhtevägivalla- ja seksuaalvägivalla ohvritega, kus samuti LGBT inimesi kuidagi erinevalt ei käsitleta. Ma ei näe niivõrd koolitusvajadust, kuivõrd vajadust plaani järele, et kuidas me toimime transinimestest klientidega, kes vajavad majutusteenust. (E1)

Ekspert E3 näeb suurt vajadust, et kõik ohvritega tegelevad spetsialistid peaksid läbima LGBT inimeste olukorra ning vajaduste mõistmiseks koolitusi.

Kindlasti, sest ma arvan, et väga ...paljud ei tea, lihtsalt teatakse, et nad on olemas, ei teata nende põhimuresid, mis tegelikult neil on. Neil on küll see kogukond olemas, kus nad saavad toetatud olla, aga kas ka nemad kõike teavad. /.../ Sageli nad ise ka ju ei tea. /.../ Ja kui näiteks sotsiaaltöötaja ütleb, mind ei huvita, noh, siis see tegelikult ei saa nii olla, sa pead oma ametist tulenevalt tegelikult kõiki valdkondi enam-vähem teadma. (E3)

Lisaks paluti vastajatel anda soovitusi kuidas parendada LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalda kogenud ohvrite jaoks mõeldud tugiteenuseid ning nõuandeid tuli erinevaid (vt lisa 5). Näiteks toodi välja anonüümne veebinõustamine, tugitelefon, *chat*-teenus ning digitaalsed tugigrupid. Samuti juhiti tähelepanu vajadusele rohkemale meediakajastusele ning koostööle Sotsiaalkindlustusameti, Ohvriabi ja Eesti LGBT Ühingu vahel. Oluliseks peeti ka teadlikkuse tõstmist lähisuhtevägivalla kohta.

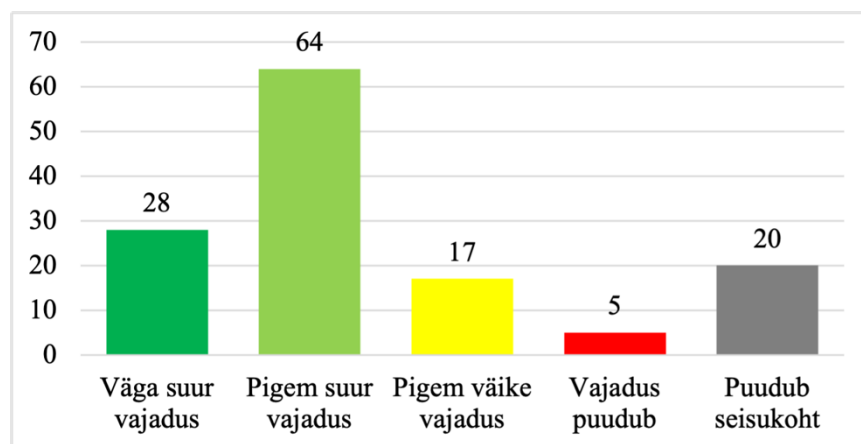
Ekspert E1 leiab, et teavitustöö tegemine ohvritele on väga oluline ning aitab palju kaasa, et teenused oleksid kättesaadavamad. Ekspertid (E1, E3) näevad kitsaskohana majutusteenust eriti transinimestele, geimeestele, aga ka LGBT+ kogukonnale üldiselt.

Majutusteenuse puhul võib tekkida see, et kas sa paned inimesed kokku, et kas see on sobilik. Aga see tähendabki juba seda, et ressursiküsimus, et kas me saame

näiteks sellisele inimesele, kes ei taha teise naisega koos olla, kas me suudame talle siis üürida või pakkuda mingit muud majutusteenust, see on nii-öelda Sotsiaalkindlustusameti teema, sest ta ju rahastab meid. /.../ Või näiteks, kui tuleb mees, kes tunneb ennast naisena ja ei ole võib-olla operatsioone teinud, et siis kas me paneks ta näiteks tugikeskuse majutusteenusele, ühes toas on naine ja teises toas on tema. Noh, need küsimused meil on küll olnud. (E3)

Ekspert E2 leiab, et LGBT+ sihtrühma puhul ei ole ohvriabis vaja eraldi spetsiifilisi teenuseid, kuna teenuste parendamise vajadused puudutavad kõiki ohvreid võrdselt. Võimalikud probleemid ei tulene tema arvates mitte süsteemist tervikuna, vaid üksikute spetsialistide hoiakutest. Ekspert E2 rõhutab, et vägivald on universaalne kogemus ning ohvri käsitlemisel ei oma seksuaalne sättumus või identiteet määravat rolli.

Viimane küsimus uuris osalejate hinnangut LGBT+ spetsiifiliste ohvriabiteenuste vajaduse järele (vt joonis 7). Vastajatest 48% näeb pigem suurt ning 21% väga suurt vajadust nimetatud teenuste järgi. Samas veidi üle kümnendiku leiab, et vajadus on pigem väike, vähesed näevad, et vajadus puudub ning umbes kuuendikul vastajatest puudub seisukoht.

Joonis 7. Vajadus LGBT+ spetsiifiliste ohvriabiteenuste järele vastajate hinnangul (n = 134)

Ekspertintervjuude tulemustest selgub, et üldjoontes ei nähta vajadust eraldiseisvate LGBT+ spetsiifilistele ohvriabi teenustele. Ekspert E1 tõi siiski esile „Kindlasti kõige nõrgem koht on ikkagi transinimesed, kellele oleks vaja eraldi teenust tegelikult.“ Ekspert

E2 rõhutas, et kui ohver on kannatanud, siis tuleb teda kohelda traumateadlikult ning tõi esile hoopis lapse ja vanema vahelise lähisuhtevägivalla.

Jah, Minu isiklikus vaates on vägivald, vägivald ja see ei mõjuta inimeste seksuaalsust. Just nimelt, välja arvatud see koht, mis ma välja tõin, et teismeeas noored, kui on lähisuhtevägivald vanemate puhul, siis nad on halvemas situatsioonis pluss sinna juurde, ...veel valesti mõistmine koolis, võib-olla ka ründed sel teemal, siis võib olukord minna väga halvaks, et kui me räägime minu arust tänapäeva mõistes vägivallast, LGBT suhtes, siis me räägimegi vägivallast väliste sümbolite põhjal ehk koolis rünnatakse sind sellest, et sa kannad lippu värvides märki jne ehk see on nagu, mis seab need noored ohtu. (E2)

Ekspert E3 tõi esile süsteemse vaatenurga, rõhutades ressursside piiratust ja sihtrühma väiksema osakaalu.

Aga ma ei kujuta ette, kui palju on ressursi, et Sotsiaalkindlustusametis luua üks eraldi selline üksus /.../ Ma arvan, pigem on vaja teada, et iga ametnik teaks, et sellised inimesed on ja kuidas nendega peaks tööd tegema ja siis see teadmine jõuaks ka põllul olevale inimesele, sest meil praegu teenuse kirjelduses ei ole eraldi välja toodud, aga me oleme lihtsalt arvestanud, et meie tegeleme naistega, vahet ei ole ...kuidas ta ohvriks sattus. Et kas talle tekitas selle ohvri staatuse, mees või naine, vahet ei ole, me ikka tegeleme. (E3)

Kuigi LGBT+ kogukonna liikmed näevad pigem suurt vajadust LGBT+ spetsiifilistele ohvriabi teenustele, siis ekspertidel on erinevaid arvamusi. Pigem nähakse vajadust olemasoleva süsteemi arendamist läbi teadlikkuse tõstmise, teenuste paindlikkuse suurendamise.

2.4. Arutelu, järeldused ja ettepanekud

Läbiviidud uuringu tulemused näitavad, et ametlikud teenused osutusid pigem kättesaadavaks, kuid siiski esinesid mõned puudujäägid: ohvri vägivallakogemuse pisendamine, mitte uskumine, ohvri toe mitteraamine ning spetsialisti teadmatus LGBT+ teemadest. Lisaks selgus, et ohvrite abi otsimist takistasid nii teadlikkuse, ligipääsu kui ka usaldusega seotud tegurid, millele lisandusid tajutud barjäärid.

Dyar kaasautoritega (2021, lk NP8826) leidsid varasematest uurimistöödest, et seksuaal- ja soovähemused kogevad samu lähisuhtevägivalla vorme nagu *cis*-soolised ja heteroseksuaalsed inimesed, kuid neil võib esineda ka vähemustele omaseid spetsiifilisi lähisuhtevägivalla vorme. Teostatud uuringu tulemused kinnitasid, et LGBT+ kogukonna liikmed on kogenud samu lähisuhtevägivalla vorme nagu *cis*-soolised ja heteroseksuaalsed inimesed. Siiski on mõned LGBT+ ohvrid läbi elanud ka seksuaalse sättumuse või sooidentiteediga seotud vägivalda.

Austraalia uuring tõi välja, et LGBTQ kogukonna liikmetel on esinenud mitmeid takistused tugiteenustele juurdepääsul, mida raskendavad töötajate/spetsialistide eelarvamuslikud või puudulikud teadmised (Lim *et al.*, 2025, lk 192). Ovesen (2021, lk 194) lisas, et mitmed kirjeldasid ebaõnnestunud kokkupuuteid, kus spetsialistid olid tahtmatult õigustanud vägivaldset käitumist, eiranud lähisuhtevägivalla märke või ei pakkunud piisavat tuge. Tulemused ühtivad osaliselt käesoleva uuringu tulemustega: üks ohver kirjeldab olukorda, kus pidi harima spetsialisti seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi teemadel ning vastustes väljendati ka ebapiisava toe pakkumist. Ka ekspertintervjuust selgus ühe eksperdi hinnang, kes toob esile kokkupuuteid koostööpartnerite hoiakuliste barjääridega, kus ei pruugita LGBT+ ohvrite olukorda alati piisavalt tõsiselt võtta ning esineda võib stereotüüpset või kohati ebakohast suhtumist. Lisaks viitab ekspert, et abiprotsessis võib liigselt keskenduda inimese seksuaalsele sättumusele, mitte vägivalla kogemusele, mis omakorda raskendab juhtumite käsitlemist.

Oveseni (2024, lk 1374) uuringust selgus, et enamik vastanuist tugines peamiselt mitteametlikele tugivõrgustikele, mida sageli täiendati professionaalse psühholoogilise nõustamisega. Tulemused kattuvad käesoleva töö uuringu tulemustega: enim otsiti abi kas sõprade/sõbrannade, vanemate või psühholoogi poole pöördumisega. Sageli täiendati mitteametlike tugivõrgustikke professionaalse psühholoogilise nõustamisega.

Mitmed uuringud toovad välja, et ohvrid ei saanud aru, et on vägivaldses suhtes (Lim *et al.*, 2026, lk 1189; Alston *et al.*, 2021, lk 319; Ovesen, 2024, lk 1370), seda väidet kinnitasid ka läbiviidud uuringu tulemused, kus peaaegu kõik ohvrid 17-st ei saanud aru, et on vägivaldses suhtes ning selle tõttu ei otsitud ka abi. Scheer kaasautoritega (2023, lk 6746) märkis, et ohvrite vähest pöördumist professionaalse abi poole mõjutavad mitmed tegurid: arusaam, et teenused ei ole LGBT+ kogukonnale suunatud ega aitaks neid, hirm,

et neid ei usuta või ei võeta tõsiselt, kahtlused teenuste konfidentsiaalsuses ning olukord, kus ohver ei olnud avalikult välja tulnud enda seksuaalse sättumusega ehk selle tõttu ei julgetud abi otsida. Ka seda kinnitasid teostatud uuringu tulemused, kus üle poolte ohvritest kogesid nimetatud põhjuseid ning selle tõttu ka abi ei otsinud.

Samuti selgub, et töötajate/spetsialistide eelarvamuslikud või puudulikud teadmised ning tugiteenustes valitsev süsteemne diskrimineerimine raskendab ohvrite ligipääsu teenustele (Lim *et al.*, 2025, lk 192). Tulemused kattuvad käesoleva töö uuringu tulemustega, kus osaliselt kõik vastajad kartsid, et neid diskrimineeritakse ning seetõttu otsustasid abi mitte otsida.

Freeland jt (2018, lk 306) toovad välja, et paljud vastajad ei olnud teadlikud kuhu pöörduda, et abi saada. Siinkohal ühtisid teostatud uuringute tulemused, milles nähtub, et paljud ohvrid ei teadnud kuhu pöörduda või ei olnud teadlikud lähisuhtevägivalla ohvritele mõeldud teenustest. Ka ekspertintervjuu tulemustest selgus, et LGBT+ ohvrid kogevad suures osas samu takistusi nagu teised lähisuhtevägivalla ohvrid, eelkõige raskusi vägivalla ära tundmisel ning teadmatust abivõimaluste osas. Lisaks toob üks ekspert välja, et teavitustöö tegemine ohvritele on väga oluline ning aitab palju kaasa, et teenused oleksid kättesaadavamad.

Kahes uuringus selgus, et ohvrid tajuvad ohvriabi teenuseid LGBT+ kogukonnale mitte mõelduna (Scheer *et al.*, 2023, lk 6730; Lim *et al.*, 2026, lk 1189). Läbiviidud uuringus selgub, et peaaegu pooled LGBT+ kogukonna liikmed näevad pigem suurt vajadust LGBT+ spetsiifiliste ohvriabi teenuste järele. Samas eksperdid otsest vajadust ei näe vaid pigem rõhutavad, et ohvrid koheldakse samamoodi ning LGBT+ kogukonna ohvri puhul ei kasutata teistsuguseid töövõtteid. Tuuakse esile, et pigem on vajadus transinimeste eraldi teenuse väljatöötamisele ning probleem esineb ka geimeeste majutusteenusega aitamisel. Autori hinnangul tuleks LGBT+ kogukonna teadlikkust rohkem tõsta, just teenuste osas, rõhutades, et teenustele on oodatud kõik ohvrid. Läbi selle vähendatakse ka kogukonna eelarvamusi ning hirme.

Samas kinnitab teostatud uuring vähemusstressi teooria põhimõtteid. Teooria kohaselt kogevad seksuaal- ja soovähemustesse kuuluvad inimesed ühiskondliku stigma tõttu, võrreldes muu elanikkonnaga, rohkem ja püsivamaid stressitekitajaid. (Arumetsa &

Padar, 2024, lk 17; Meyer 2015, lk 209–210) Väliste stressitekitajatena kogesid ohvrid vägivalla pisendamist, abi mitte saamist spetsialisti poolt ning esines olukord, kus kannatanu pidi õpetama tugitöötajat. Ka uuringus osalenud ekspert tõi välja olukordi, kus on kokku puutunud koostööpartnerite hoiakuliste barjääridega. Nimetatud situatsioonid, aga mõjutavad ohvri abi saamise kvaliteeti ning võib tekitada hirmu uuesti abi otsida. Rohkem esines sisemisi stressoreid, kus ohvrid, kes abi ei otsinud, kirjeldasid hirmu diskrimineerimise ees; häbi nii vägivalla kogemise ja oma orientatsiooni pärast; arvamust, et neid ei usuta või ei võeta tõsiselt; olukoda, kus ohver ei olnud avalikult välja tulnud ning see tõttu ei julgetud abi otsida. Selle tõttu jäid ohvrid, kes tundsid, et vajavad tuge, ilma abita, sest nende sisemised hirmud ja eelarvamused jäid domineerima. Autori arvates on siinkohal väga oluline teha teavitustööd, et vähendada LGBT+ kogukonna hirme ja eelarvamusi, eesmärgiga, et ohvrid ei jääks ilma abita.

Lisaks ühtivad läbi viidud uuringu tulemused ökoloogilise süsteemi teooriaga, mis aitab mõista, miks LGBT+ lähisuhtevägivalla ohvrid ei pruugi vägivalda ära tunda ega abi otsida. Olulist rolli mängib mikrotasand abiotsimisel, kus ohvri enda võimekus, aga ka tema pere, sõprade tugi, mõjutab, kas ta leiab abi või mitte. (Ozolin, 2025, lk 21) Käesoleva uuringu tulemused ühtivad eelpool nimetatuga, kuna enam kui pooled ohvrid ei olnud teadlikud, et on vägivaldses suhtes ning neil puudus ka teadmine kuhu pöörduda abi saamiseks ja selletõttu jäid nad abita. Peaaegu pooled LGBT+ vastajatest hindasid oma teadlikkust abi saamise võimalustest pigem või väga halvaks. See näitab, et indiviidi tasandil on teadmiste ja teadlikkuse puudus oluline abiotsimist takistav tegur. Lisaks mõjutab ohvri abisaamist eksotasand, kus tugiteenustes valitseb süsteemne diskrimineerimine, töötajatel/spetsialistidel on eelarvamuslikud või puudulikud teadmised nimetatud kogukonnast, mõjutavad otseselt ohvri võimalust abi saada. (Lim *et al.*, 2025, lk 192). Ekspertintervjuu tulemused kinnitavad, et teavitustöö ja teenuste nähtavus mängivad olulist rolli: kui teenused ei ole piisavalt tutvustatud või arusaadavad, jäävad need ohvritele kättesaamatuks isegi siis, kui need formaalselt eksisteerivad. Kvantitatiivse uuringu poolelt on näha, et pigem esineb ohvritel hirm ja eelarvamused, mille tõttu abi ei otsita, kuigi mõned kirjeldasid ka tugiteenustest abi vajaka jäämist.

Eelnevast lähtudes esitatakse Sotsiaalkindlustusameti Ohvriabi osakonna juhatajale järgmised ettepanekud LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalla ohvritele vajalike teenuste kättesaadavuse parendamiseks Eestis:

- viia koostöös kogukonna organisatsioonidega läbi erinevaid teavituskampaaniaid lähisuhtevägivallast üldiselt ning selle esinemisest LGBT+ kogukonnas, kasutades selleks meediakanaleid (veebilehed, sotsiaalmeedia, avalikud reklaamid ja plakatid);
- teha teavitustööd olemasolevate tugiteenuste osas, et tõsta LGBT+ kogukonna teadlikkust;
- koostada LGBT+ kogukonnale suunatud infoleht/digimaterjal, mis sisaldab lähisuhtevägivalla erinevaid vorme, vägivalla äratundmist suhetes ning konkreetseid abivõimalusi Eestis, koostöös Eesti LGBT Ühinguga.

Eesti Naiste Varjupaikade Liidule esitatakse järgmised ettepanekud:

- tellida Eesti LGBT Ühingult LGBT+ teemaline koolitus lähisuhtevägivalla ohvritega töötavatele spetsialistidele, eesmärgiga suurendada spetsialistide teadlikkust LGBT+ kogukonna vajadustest ja eripäradest;
- viia koostöös kogukonna organisatsioonidega läbi erinevaid teavituskampaaniaid lähisuhtevägivallast üldiselt ning selle esinemisest LGBT+ kogukonnas, kasutades selleks meediakanaleid (veebilehed, sotsiaalmeedia, avalikud reklaamid ja plakatid);
- teha teavitustööd olemasolevate tugiteenuste osas, et tõsta LGBT+ kogukonna teadlikkust.

Eesti LGBT Ühingu juhatuse liikmele esitatakse järgmised ettepanekud:

- teha teavitustööd lähisuhtevägivallast üldiselt ning selle esinemisest LGBT+ kogukonnas, läbi erinevate kampaaniate ning meediakanalite (veebilehed, sotsiaalmeedia)
- teha teavitustööd olemasolevate tugiteenuste osas, et tõsta LGBT+ kogukonna teadlikkust;
- koostada LGBT+ kogukonnale suunatud infoleht/digimaterjal, mis sisaldab lähisuhtevägivalla erinevaid vorme, vägivalla äratundmist suhetes ning konkreetseid abivõimalusi Eestis, koostöös Sotsiaalkindlustusametiga.

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinikule esitatakse järgmised ettepanekud:

- viia koostöös kogukonna organisatsioonidega läbi erinevaid teavituskampaaniaid lähisuhtevägivallast üldiselt ning selle esinemisest LGBT+ kogukonnas, kasutades selleks meediakanaleid (veebilehed, sotsiaalmeedia, avalikud reklaamid ja plakatid);
- teha teavitustööd olemasolevate tugiteenuste osas, et tõsta LGBT+ kogukonna teadlikkust.

Püstitatud uurimisküsimuste abil selgitati välja, et ohvritele on pigem teenused olnud kättesaadavad, kuid on esinenud mõningad takistused. Uuringust selgus tõsiasi, et ohvrid pigem ei pöördu teenustele, sest kannatanud tunnevad erinevaid hirme ja eelarvamusi. LGBT+ kogukonna teadmised lähisuhtevägivalla abisaamise võimaluste ja teenuste kohta on ebaühtlased ning pigem keskmisel tasemel, kuna suurem osa (57%) kogukonnast on teadlik abi saamise võimalustest, kuid märkimisväärsel osal (43%) puudub selge teadmine ning kindlustunne abi otsimise protsessi suhtes.

Töö autor toob välja kitsaskohana ankeetküsitluses esinenud vead, mida edaspidi tähele panna. Esmalt tehti viga transinimeste mõiste kasutamisel. Küsitluses kasutati väljendit “transsooline”, kuigi kohane on kasutada transsooline inimene või transinimene ja selle tõttu võis vastaja jätta ankeedi täitmise pooleli (lõpuni jättis täitmata 169 vastajat, neist kolm transinimesed). Lisaks selleks, et paremini hinnata teenuste kättesaadavust oleks pidanud olema avatud küsimus, kus pakuti võimalust kirjeldada ohvritel teenuste edukust, kohustuslik ning pigem valikvastustega, kus ohver hindab teenuste kättesaadavust ning tulemuslikkust. Avatud küsimusele pigem ei vastatud ning kui vastati, siis kirjeldati sündmusi mitte teenuse kättesaadavust.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö uurimisprobleem tuleneb asjaolust, et LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalla ohvritele vajalike teenuste kättesaamine on raskendatud. Töö teoreetilises osas nähtub, et tugiteenustele juurdepääsu takistavad sageli spetsialistide eelarvamused ja ebapiisavad teadmised ning tugiteenustes valitsev süsteemne diskrimineerimine. Lisaks võivad ohvri abi otsimist takistada sisemised barjäärid, sealhulgas teadlikkuse, kättesaadavuse, usalduse ning tajutava häbimärgistamise või diskrimineerimisega seotud tegurid.

Uuringu läbiviimiseks kasutati kvalitatiiv-kvantitatiiv uurimisviis ehk kombineeritud meetodit. Esiteks viidi läbi LGBT+ kogukonna seas ankeetküsitlus, et koguda lähisuhtevägivalla ohvritelt teavet abi otsimise ja teenuste kättesaadavuse kohta ning selgitada nii ohvrite kui ka vägivallakogemusest vastajate teadlikkust Eestis olemasolevatest abivõimalustest. Teiseks viidi läbi kolm poolstruktureeritud ekspertintervjuud spetsialistidega, kes töötavad lähisuhtevägivalla ohvritega, et mõista paremini LGBT+ kogukonna inimeste peamisi väljakutseid abi otsimisel ja saamisel ning seda, kuidas olemasolevaid teenuseid kättesaadavamaks muuta. Ankeetküsitluse tulemuste analüüsimisel kasutati kirjeldavat analüüsi ning ekspertintervjuude tulemuste analüüsimisel kasutati teemaanalüüsi.

Läbiviidud uuringu tulemused näitavad, et ametlikud teenused osutuvad pigem kättesaadavaks, kuid siiski esinesid mõned puudujäägid: ohvri vägivallakogemuse pisendamine, mitte uskumine, ohvri toe mittesaamine ning spetsialisti teadmatus LGBT+ teemadest. Lisaks selgus, et ohvrite abi otsimist takistasid nii teadlikkuse, ligipääsu kui ka usaldusega seotud tegurid, millele lisandusid tajutud barjäärid. Paljud ohvrid ei saanud aru, et nad viibivad vägivaldses suhtes, mistõttu abi ei otsitud. Samuti takistasid abi otsimist hirm diskrimineerimise ees, häbitunne, kartus, et neid ei usuta. Need tegurid viisid selleni, et abi vajavad inimesed jäid vajalikust toest ilma. Olulise probleemina

tõusis esile ka vähene teadlikkus abivõimalustest. LGBT+ kogukonna teadmised lähisuhtevägivalla abisaamise võimaluste ja teenuste kohta on ebaühtlased ning pigem keskmisel tasemel, kuna suurem osa (57%) kogukonnast on teadlik abi saamise võimalustest, kuid märkimisväärsel osal (43%) puudub selge teadmine ning kindlustunne abi otsimise protsessi suhtes.

Kokkuvõttes võib järeldada, et LGBT+ lähisuhtevägivalla ohvrite abi saamist takistavad enim individuaalsed tegurid. Kuigi teenused on formaalselt olemas, piiravad nende tegelikku kättesaadavust teadlikkuse puudus, usalduse vähesus ning kogukonnas levinud hirmud ja eelarvamused. Seetõttu on oluline pöörata tähelepanu nii teavitustööle, spetsialistide koolitamisele kui ka teenuste nähtavuse ja usaldusväärsuse suurendamisele, et teenused on mõeldud kõigile sh LGBT+ kogukonna liikmetele. Käesoleva uuringu tulemustest lähtuvalt oleks edaspidi soovitatav teostada põhjalikum LGBT+ lähisuhtevägivalla ohvritele vajalike teenuste kättesaadavuse uuring, kus ohvrid saavad hinnata kui edukas oli abi otsimine ning saamine. Samuti nägid käesolevas uuringus peaaegu pooled vastajad pigem suurt vajadust LGBT+ spetsiifilistele ohvriabi teenustele, seega tuleks uurida kogukonnalt, mis on nende vajadused nimetatud teenusele (mida nad ootavad sellest).

VIIDATUD ALLIKAD

- Aavik, K., Roosalu, T., Kazjulja, M., Mere, L., Kaal, K., & Raudsepp, M. (2016). *LGBTQ inimeste igapäevane toimetulek ja strateegilised valikud Eesti ühiskonnas*. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/62738>
- Ali, P. A., Dhingra, K., & McGarry, J. (2016). A literature review of intimate partner violence and its classifications. *Aggression and Violent Behavior*, 31, 16–25. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2016.06.008>
- Allikvere, E., Kotsnova, J., Pae, E., Madrus, A., & Pilli, D. (2025). *LGBTQI+ noorte vaimse tervise abi ja toe otsimise kogemused*. Mõttekoda Praxis. <https://www.praxis.ee/uploads/2025/04/PAR%20uuringu%20aruanne%20ver1.pdf>
- Allmäe, L. (2024). Lähisuhtevägivald ja ohvriabi võimalused. *Sotsiaaltöö*, (4), 50–55. <https://www.tai.ee/et/sotsiaaltoolahisuhtevagivald-ja-ohvriabi-voimalused>
- Alston, L., Cowan, R. G., Neal, C., & Mahon, M. M. (2021). The experiences of licensed clinicians counseling lesbian, gay, bisexual, and queer survivors of intimate partner violence. *Journal of LGBTQ Issues in Counseling*, 15(3), 310–328. <https://doi.org/10.1080/15538605.2021.1938336>
- Amali, N. A. K., Ridzuan, M. U. M., Rahmat, N. H., Seng, H. Z., & Mustafa, N. C. (2023). Exploring Learning Environment Through Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 12(2), 134–151. <https://doi.org/10.6007/IJARPED/v12-i2/16516>
- Arumetsa, S., & Padar, E. (2024). *Minu tervis, minu õigused*. Taskuteatmik LGBTQI+ inimestele. Poliitikauuringute Mõttekoda Praxis. https://www.praxis.ee/uploads/2022/08/Minu-tervis-minu-oigused_taskuteatmik-LGBTQI-inimestele.pdf
- Breiding, M. J., Basile, K. C., Smith, S. G., Black, M. C., & Mahendra, R. (2015). *Intimate partner violence surveillance: uniform definitions and recommended data*

- elements. Version 2.0.* National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention. <https://stacks.cdc.gov/view/cdc/31292>
- Carannante, A., Giustini, M., Rota, F., Bailo, P., Piccinini, A., Izzo, G., Bollati, V., & Gaudi, S. (2025). Intimate partner violence and stress-related disorders: from epigenomics to resilience. *Frontiers in Global Women's Health*, 6, Article 1536169. <https://doi.org/10.3389/fgwh.2025.1536169>
- Chen, J., Walters, M. L., Gilbert, L. K., & Patel, N. (2020). Sexual violence, stalking, and intimate partner violence by sexual orientation, United States. *Psychology of Violence*, 10(1), 110–119. <https://doi.org/10.1037/vio0000252>
- Creswell, J. W. (2022). *A concise introduction to mixed methods research* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Dyar, C., Messinger, A. M., Newcomb, M. E., Byck, G. R., Dunlap, P., & Whitton, S. W. (2021). Development and Initial Validation of Three Culturally Sensitive Measures of Intimate Partner Violence for Sexual and Gender Minority Populations. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(15–16), NP8824–NP8851. <https://doi.org/10.1177/0886260519846856>
- Eesti LGBT Ühing. (s. a.). *Nõustamine ja tugigrupid*. Loetud 20. veebruar 2026 aadressil <https://www.lgbt.ee/noustamine-ja-tugigrupid>
- Eesti Naiste Varjupaikade Liit. (s. a.). *Avaleht*. Loetud 10. märts 2026 aadressil <https://naisteliin.ee/?id=1>
- Eesti Vabariigi põhiseadus. (1992). *Riigi Teataja*, 26, 349; *Riigi Teataja I*, 11.04.2025, 2. <https://www.riigiteataja.ee/akt/PS>
- Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of Convenience Sampling and Purposive Sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1–4. <https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11>
- European Institute for Gender Equality. (2017). *Glossary of definitions of rape, femicide and intimate partner violence*. <https://doi.org/10.2839/918972>
- European Union Agency for Fundamental Rights. (2024a). *EU LGBTIQ survey III LGBTIQ Equality at a Crossroads: Progress and Challenges. Country Data – Estonia*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/lgbtiq_survey-2024-country_sheet-estonia.pdf

- European Union Agency for Fundamental Rights. (2024b). *LGBTIQ equality at crossroads. Progress and challenges*.
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2024-lgbtqi-equality_en.pdf
- Freeland, R., Goldenberg, T., & Stephenson, R. (2018). Perceptions of Informal and Formal Coping Strategies for Intimate Partner Violence Among Gay and Bisexual Men. *American Journal of Men's Health*, 12(2), 302–312.
<https://doi.org/10.1177/1557988316631965>
- Frost, D. M., & Meyer, I. H. (2023). Minority stress theory: Application, critique, and continued relevance. *Current Opinion in Psychology*, 51, Article 101579.
<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101579>
- Inimõiguste giid. (2021, 15. november). *Politsei*.
<https://www.inimoigustegiid.ee/teemad/lahisuhtevagivald/abi-ja-tugi/politsei>
- Ipsos. (2024). *Ipsos LGBT+ Pride Report 2024: A 26-Country Ipsos Global Advisor Survey*. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2024-06/Pride-Report-2024_2.pdf
- Ipsos. (2021). *LGBT+ Pride 2021 Global Survey: A 27-country Ipsos survey*.
https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2021-06/LGBT%20Pride%202021%20Global%20Survey%20Report_3.pdf
- Justiits- ja Digiministeerium. (s. a.). *Kuritegevus Eestis 2024. Perevägivald*. Loetud 24. oktoober 2025 aadressil <https://www.justdigi.ee/kuritegevus2024/perevagivald.html>
- Kaugia, S. (2020). Kuidas suhtuvad Eesti elanikud ja kohtunikud lähisuhtevägivalda. *Riigikogu Toimetised*, (42), 189–200. <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2020/12/Kaugia.pdf>
- Khan, A., & Akram, M. (2025). Understanding and addressing intimate partner violence: a comprehensive review. *Philosophy, Ethics, and Humanities in Medicine*, 20, Article 43. <https://doi.org/10.1186/s13010-025-00175-1>
- Koenig, A. L. (2021). Glossary of Terms. In B. MacWilliam, B. T. Harris, D. G. Trottier & K. Long (Eds.), *Creative Arts Therapies and the LGBTQ Community: Theory and Practice* (pp. 255–268). Jessica Kingsley Publishers.
- Korrakaitseadus. (2011). *Riigi Teataja I*, 22.03.2011, 4; *Riigi Teataja I*, 05.07.2025, 12.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/KorS>

- LeBlanc, A. J., Frost, D. M., & Wight, R. G. (2015). Minority Stress and Stress Proliferation Among Same-Sex and Other Marginalized Couples. *Journal of Marriage and Family*, 77(1), 40–59. <https://doi.org/10.1111/jomf.12160>
- Lim, G., Lusby, S., Carman, M., & Bourne, A. (2026). Affective Barriers to Accessing Professionalized Intimate Partner Violence Services Among LGBTQ People in Australia. *Violence Against Women*, 32(5), 1181–1206. <https://doi.org/10.1177/10778012251323237>
- Lim, G., Lusby, S., Carman, M., & Bourne, A. (2025). LGBTQ Victim-Survivors' Experiences and Negotiations of Service Worker and Service System Discrimination. *Journal of Family Violence*, 40, 181–195. <https://doi.org/10.1007/s10896-023-00554-2>
- Lune, H., & Berg, B. L. (2017). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences* (9th ed., Global Edition). Pearson Education Limited.
- Lõhmus, L., Tamson, M., Pertel, T., Abel-Ollo, K., & Rüütel, K. (2023). *Eesti noorte seksuaalintervis: teadmised, hoiakud ja käitumine*. Tervise Arengu Instituut. <https://tai.ee/et/valjaanded/eesti-noorte-seksuaalintervis-teadmised-hoiakud-ja-kaitumine-2021>
- Löfström-Bredell, M., Åkerman, E., Sörensdotter, R., Ström, S., Källberg, H., & Klingberg-Allvin, M. (2025). Sexual violence across gender identities and sexual orientations: a stratified, population-based, cross-sectional study among young people aged 16–29 years in Sweden. *BMC Public Health*, 25, Article 1878. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-22970-3>
- MaCorr Research. (n.d.). *Sample size calculator*. Retrieved 24 November, 2025, from <https://www.macorr.com/sample-size-calculator.htm>
- Meyer, I. H., Russell, S. T., Hammack, P. L., Frost, D. M., & Wilson, B. D. M. (2021). Minority stress, distress, and suicide attempts in three cohorts of sexual minority adults: A U.S. probability sample. *PLoS ONE*, 16(3), Article e0246827. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0246827>
- Meyer, I. H. (2015). Resilience in the study of minority stress and health of sexual and gender minorities. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 2(3), 209–213. <https://doi.org/10.1037/sgd0000132>

- Meiorg, M., & Grossthal, K. (2022). *Võrdse kohtlemise seadus. Käsiraamat*. Eesti Inimõiguste Keskus. <https://humanrights.ee/app/uploads/2022/09/Vordse-kohtlemise-seaduse-kasiraamat-2022.pdf>
- Mezzalana, S., Carone, N., Bochicchio, V., Cruciani, G., Quintigliano, M., & Scandurra, C. (2025). The Healthcare Experiences of LGBT+ Individuals in Europe: A Systematic Review. *Sexuality Research and Social Policy*, 22, 1668–1686. <https://doi.org/10.1007/s13178-024-01068-2>
- Mohajan, H. K. (2020). Quantitative Research: A Successful Investigation in Natural and Social Sciences. *Journal of Economic Development, Environment and People*, 9(4), 50–79. <https://doi.org/10.26458/jedep.v9i4.679>
- Ney, M., Rannaääre, K., & Raud, K. (2018). *Eesti LGBT+ õpilaste koolikeskkonna uuring*. Eesti LGBT Ühing. https://4cda3621-8903-4162-9140-353a2ef1ab04.filesusr.com/ugd/5a1900_7a096b2e01084f81b16fb72914cf3380.pdf
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic Analysis: Striving to Meet the Trustworthiness Criteria. *International Journal of Qualitative Methods*, 16, 1–13. <https://doi.org/10.1177/1609406917733847>
- Ohvriabi. (s. a.). *Ohvriabi*. Loetud 10. märts 2026 aadressil <https://www.palunabi.ee/et/ohvriabi>
- Ohvriabi seadus. (2023). *Riigi Teataja I*, 06.01.2023, 1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/OAS>
- Olev, A., & Alumäe, T. (2025). Open source platform for Estonian speech transcription. *Lang Resources & Evaluation*, 59, 4421–4438. <https://doi.org/10.1007/s10579-024-09777-1>
- OpenAI. (2026). *ChatGPT* (15. mai versioon) [suur keelemudel]. <https://chatgpt.com>
- Ozolin, C. A. (2025). *Experiences and Meaning of Seeking Help and Resources for Male Victims of Intimate Partner Violence* [Doctoral dissertation, Walden University]. <https://scholarworks.waldenu.edu/dissertations/18070>
- Ovesen, N. (2021). *Intimate Partner Violence and Help-Seeking in Lesbian and Queer Relationships. Challenging Recognition* [Doctoral dissertation, Uppsala University]. DiVA. <https://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1558359&dswid=-6946>

- Ovesen, N. (2024). Layers of Shame: The Impact of Shame in Lesbian and Queer Victim-Survivors' Accounts of Violence and Help-seeking. *Journal of Family Violence*, 39, 1365–1377. <https://doi.org/10.1007/s10896-023-00626-3>
- Pettai, I., Kaugia, S., & Narits, R. (2015). Perevägivald nõuab jõulisemat juriidilist sekkumist. *Riigikogu Toimetised*, (31), 155–167. [https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2016/02/Iris-Pettai-Silvia-Kaugia-Raul-Narits-Perevägivald-nõuab-jõulisemat-juriidilist-sekkumist-.pdf](https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2016/02/Iris-Pettai-Silvia-Kaugia-Raul-Narits-Perev%C3%A4givald-n%C3%B5uab-j%C3%B5ulisemat-juriidilist-sekkumist-.pdf)
- Pettai, I., & Proos, I. (2015). *Lähisuhtevägivald Eesti politsei pilgu läbi. Üle-eestilise ekspertküsitleuse tulemused*. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Norra_toetused/Koduse_ja_soopohise_vagivalla_va_hendamise_programm/aruanne_politseitootajate_kusitus.pdf
- Rajaveer, L., & Kaljuvee, E. (2023). *Lähisuhtevägivallaga seotud teadmised ja hoiakud päästekorraldajate ja politseinike seas*. Rakendusliku Antropoloogia Keskus. <https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/documents/2023-09/LO%CC%83PPRAPORT%20%28LSV%29%20RAK.pdf>
- Reuter, T. R., Newcomb, M. E., Whitton, S. W., & Mustanski, B. (2017). Intimate Partner Violence Victimization in LGBT Young Adults: Demographic Differences and Associations with Health Behaviors. *Psychology of Violence*, 7(1), 101–109. <https://doi.org/10.1037/vio0000031>
- Rodrigues, M., Neaman, A., Ditzer, J., & Talmon, A. (2025). The Impact of Intimate Partner Violence on the Mental and Physical Health of Sexual and Gender Minorities: A Comprehensive Review of Quantitative Research. *Archives of Sexual Behavior* 54, 433–447. <https://doi.org/10.1007/s10508-024-03023-z>
- Roy, V., Thibault, S., Tudeau, C., Fournier, C., & Champagne, C. (2022). Intimate partner violence among gay men and its consequences in a separation context. *Partner Abuse*, 13(1), 77–99. <https://doi.org/10.1891/PA-2021-0018>
- Scheer, J. R., Lawlace, M., Cascalheira, C. J., Newcomb, M. E., & Whitton, S. W. (2023). Help-Seeking for Severe Intimate Partner Violence Among Sexual and Gender Minority Adolescents and Young Adults Assigned Female at birth: A Latent Class Analysis. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(9–10), 6723–6750. <https://doi.org/10.1177/08862605221137711>

- Silde, A. (2025, 7. aprill). *Kuhu pöörduda, kui oled langenud seksuaalvägivalla ohvriks ja mis tuge pakuvad seksuaalvägivalla kriisiabikeskused?* Sotsiaalkindlustusamet. <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/uudised/kuhu-poorduda-kui-oled-langenud-seksuaalvagivalla-ohvriks-ja-mis-tuge-pakuvad>
- Sotsiaalkindlustusamet. (2026, 3. märts). *Ohvriabi*. <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/ohvriabi>
- Sotsiaalkindlustusamet. (2024, 29. aprill). *Ohvriabi kriisitelefoni 116 006*. <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/abivajav-laps-ja-taiskasvanu/abi-vagivalla-ohvrile/ohvriabi-kriisitelefoni-116006>
- Sotsiaalkindlustusamet. (2019). *MARAC juhendmaterjal lähisuhtevägivallaga tegelevale spetsialistile*. <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/documents/2023-02/MARAC-i%20juhendmaterjal.pdf>
- Statistikaamet. (2026, 14. jaanuar). *RV021: Rahvastik soo ja vanuserühma järgi, 1. jaanuar* [andmebaas]. https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikunaitajad-ja-koosseis__rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV021
- Steele, L. S., Daley, A., Curling, D., Gibson, M. F., Green, D. C., Williams, C. C., & Ross, L. E. (2017). LGBT Identity, Untreated Depression, and Unmet Need for Mental Health Services by Sexual Minority Women and Trans-Identified People. *Journal of Women's Health, 26*(2), 116–127. <https://doi.org/10.1089/jwh.2015.5677>
- Turner, R., & Hammersjö, A. (2024). Navigating survivorhood? Lived experiences of social support-seeking among LGBTQ survivors of intimate partner violence. *Qualitative Social Work, 23*(2), 242–260. <https://doi.org/10.1177/14733250221150208>
- Ummak, E., Yalçın öz-Uçan, B., & Gümüş, B. (2025). Barriers to Help-Seeking for Intimate Partner Violence (IPV): Lived Experiences of Queer Individuals in Norway. *Journal of Family Violence*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s10896-025-00959-1>
- United Nations. (n.d.). *Universal Declaration of Human Rights*. Retrieved February 1, 2026, from <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

- Valentine, S. E., & Shipherd, J. C. (2018). A systematic review of social stress and mental health among transgender and gender non-conforming people in the United States. *Clinical Psychology Review*, 66, 24–38. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2018.03.003>
- Vitikainen, A. (2023). LGBTQ+. In M. Duarte, K. Losleben & K. Fjørtoft (Eds.), *Gender Diversity, Equity, and Inclusion in Academia: A Conceptual Framework for Sustainable Transformation* (pp. 19–30). Routledge.
- World Health Organization. (2019). *Violence against women: intimate partner and sexual violence against women: Evidence brief*. <https://iris.who.int/handle/10665/329889>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteaduses*. Tartu Ülikool. ADA. <http://hdl.handle.net/10062/36419>
- Yurina, N. (2023). *Trans Media Guide: A community-informed, inclusive guide for journalists, editors & content creators*. TGEU. <https://www.tgeu.org/files/uploads/2023/11/TGEU-Trans-Media-Guide-EN.pdf>

Lisa 1. LGBT+ kogukonna seas läbiviidud ankeetküsitlus

Hea LGBT+ kogukonnaliige! Kutsun Teid osalema uuringus, mille eesmärk on kaardistada LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalla ohvrite peamised väljakutsed abi otsimisel ja saamisel Eestis. Lisaks uuritakse kogukonna teadlikkust lähisuhtevägivalla ohvritele mõeldud olemasolevatest abivõimalustest ning teenustest. Küsimustik on anonüümne ning võtab aega 10 kuni 15 minutit.

Uuringu tulemusi kasutatakse üldistatud kujul Tartu Ülikooli Pärnu kolledži sotsiaaltöö ja rehabilitatsiooni korralduse eriala lõputöö koostamisel ning analüüsi tulemustest lähtuvalt tehakse ettepanekuid ohvritele suunatud teenuste kättesaadavuse parendamiseks Ohvriabile, Eesti Naiste Varjupaikade Liidule ning Eesti LGBT Ühingule.

Küsimuste korral kirjutage palun ingrid.pehter@ut.ee

Tänan Teid, et olete nõus panustama oma aega ja kogemusi!

Märgi sobiv vastusevariant.

1. Teie vanus on? (Ipsos, 2024, lk 54–55)

- ☐ 18–30
- ☐ 31–46
- ☐ 47–60
- ☐ 61+

2. Milline on Teie sooidentiteet? (Löfström-Bredell *et al.*, 2025, lk 5; Lim *et al.*, 2026, lk 1188)

- ☐ Naine
- ☐ Mees
- ☐ Transsooline
- ☐ Mittebinaarne
- ☐ Ei taha kategoriseerida
- ☐ Muu

Lisa 1 järg

3. Milline on Teie seksuaalne orientatsioon? (Löffström-Bredell *et al.*, 2025, lk 5)

- ☐ Homoseksuaalne
- ☐ Biseksuaalne
- ☐ Muu

4. Märgi sobiv variant. (Freeland *et al.*, 2018, lk 305)

- ☐ Ei ole paarisuhtes kunagi olnud (valides selle, siis avaneb 14. küsimus)
- ☐ Olen oma esimeses paarisuhtes (valides selle, siis on küsimused 5.–7. „praegune partner“ vormis)
- ☐ Olen oma mitmendas paarisuhtes (valides selle, siis on küsimused 5.–7. „endine partner“ vormis ning lisa küsimus, et kas nimetatud asju on ta kogenud ka enda praeguses suhtes, kui jah, siis on uuesti küsimused 5.–7.)
- ☐ Hetkel ei ole paarisuhtes, aga olen varasemalt paarisuhtes olnud (valides selle, siis on küsimused 5.–7. „endine partner“ vormis)

5. Kui tihti on Teie praegune või endine partner kasutanud Teie suhtes vaimset või emotsionaalset vägivalda, sealhulgas: (Ali *et al.*, 2016, lk 18; Khan & Akram, 2025, lk 4) /küsimuse sõnastus sõltub, millise valiku vastaja teeb 4. küsimuses/

	mitte kunagi	üks kord	mõned üksikud korrad	mitmeid kordi	pidevalt
Teid solvanud					
Teid alandanud					
Teid pahatahtlikult kritiseerinud					
Kontrollinud Teie tegemisi ja asukohta					
Kontrollinud Teie riietust jne					
Tekitanud Teis hirmu					
Manipuleerinud Teiega					
Takistanud Teil perega või sõpradega kokkusaamist					
Tekitanud Teis süütunnet					

6. Kui tihti on Teie praegune või endine partner kasutanud Teie seksuaalse sättumuse või sooidentiteediga seotud vägivalda sealhulgas: (Dyar *et al.*, 2021, lk NP8844) /küsimuse sõnastus sõltub, millise valiku vastaja teeb 4. küsimuses/

Lisa 1 järg

	mitte kunagi	üks kord	mõned üksikud korrad	mitmeid kordi	pidevalt
Ähvardanud avalikustada Teie seksuaalse sättumuse või sooidentiteedi teistele inimestele (nt perele, sõpradele jne), kui Te ei tee nii nagu ta soovib					
Avalikustanud Teie seksuaalse sättumuse või sooidentiteedi teistele inimestele/asutustele, ilma Teie nõusolekuta					
Hirmutanud Teid suhte lõpetamise korral üksi jäämisega Teie seksuaalsuse tõttu					
Ähvardanud pöörata LGBT+ kogukonna liikmed Teie vastu					
Ähvardanud levitada Teie kohta kuulujutte LGBT+ kogukonnas					
Sundis või survestas Teid avalikult väljendama kiindumust (nt suudlemine, kätest hoidmine), kuigi teadis, et Te ei tunne ennast mugavalt					

7. Kui tihti on Teie praegune või endine partner kasutanud Teie suhtes füüsilist või seksuaalset vägivalda, sealhulgas: (Ali *et al.*, 2016, lk 17, 18; World Health Organization, 2019) /küsimuse sõnastus sõltub, millise valiku vastaja teeb 4. küsimuses/

	mitte kunagi	üks kord	mõned üksikud korrad	mitmeid kordi	pidevalt
Ähvardanud Teid vigastada või tappa					
Ähvardanud ennast vigastada või tappa					
Teid löönud					
Teid kägistanud					
Teid tahte vastaselt kinni hoidnud					
Teid juustest tirinud					
Teid tõuganud					
Teid sikutanud või raputanud tekitades Teile valu					
Tekitanud Teile vigastusi					
Takistanud või keelanud Teil töötada					
Sundinud Teid seksuaalsele tegevusele vastu Teie tahtmist					
Puudutanud Teid vastu Teie tahtmist ebameeldivalt					

8. Mil määral on Teil olnud vajadus abi otsida seoses eelpool nimetatud olukordadega?

- ☐ Ei ole olnud vajadust otsida (valides selle avaneb küsimus 14.)

Lisa 1 järg

- ☐ On olnud vajadus, aga pole otsinud (valides selle avanevad küsimused 11., 12., 13.)
- ☐ On olnud vajadus ja olete otsinud (valides selle avanevad küsimused 9., 10. ning küsimustik jätkub 14. küsimusest)

9. Millisel määral olete püüdnud abi otsida või rääkinud kellegagi seoses oma praeguse või endise partneri ebameeldiva käitumisega? (Freeland *et al.*, 2018, lk 305, 307; Ohvriabi seadus, 2023, § 15 ja § 21; Lõhmus *et al.*, 2023, lk 21)

	mitte kunagi	üks kord	mõned üksikud korrad	mitmeid kordi	pidevalt
Pöördunud Eesti LGBT Ühingu poole (psühholoogiline nõustamine vms)					
Pöördunud psühholoogi poole					
Pöördunud Politsei poole					
Pöördunud Ohvriabi poole					
Pöördunud Naiste tugikeskuse poole					
Pöördunud Noorte nõustamiskeskuse poole					
Rääkinud vanematega					
Rääkinud sõbra/sõbrannaga					

9.1. Kui tabelis on nimetatata mõni muu koht kuhu pöördusite, siis palun nimetage see ning kirjeldage, kuidas see abiotsimise protsess läks (näiteks edukalt või esines takistusi, probleeme jne):

Järgnev küsimus avaneb vastajale, kes valis 9. küsimuse tabelis järgneva: üks kord, mõned üksikud korrad, mitmeid kordi või pidevalt. Lisaks kui vastaja valib nimetatud sagedused mitmel real, siis küsimus kordub:

10.1. Pöördusite Eesti LGBT Ühingu poole, palun kirjeldage enda kogemust ning kuidas see protsess läks (näiteks edukalt või esines takistusi, probleeme jne)?

10.2. Pöördusite psühholoogi poole, palun kirjeldage enda kogemust ning kuidas see protsess läks (näiteks edukalt või esines takistusi, probleeme jne)?

10.3. Pöördusite Politsei poole, palun kirjeldage enda kogemust ning kuidas see protsess läks (näiteks edukalt või esines takistusi, probleeme jne)?

Lisa 1 järg

10.4. Pöördusite Ohvriabi poole, palun kirjeldage enda kogemust ning kuidas see protsess läks (näiteks edukalt või esines takistusi, probleeme jne)?

10.5. Pöördusite naiste tugikeskuse poole, palun kirjeldage enda kogemust ning kuidas see protsess läks (näiteks edukalt või esines takistusi, probleeme jne)?

10.6. Pöördusite noorte nõustamiskeskuse poole, palun kirjeldage enda kogemust ning kuidas see protsess läks (näiteks edukalt või esines takistusi, probleeme jne)?

10.7. Palun selgitage, miks otsustasite abi või toe saamiseks pöörduda just oma vanemate poole?

10.8. Palun selgitage, miks otsustasite abi või toe saamiseks pöörduda just sõbra või sõbranna poole?

11. Kui sageli on järgmised tegurid mõjutanud Teie otsust abi mitte otsida või abivõimalusi mitte kasutada? (Lim *et al.*, 2026, lk 1189; Alston *et al.*, 2021, lk 319; Ovesen, 2024, lk 1369, 1370; Scheer *et al.*, 2023, lk 6746; Freeland *et al.*, 2018, lk 306, 309; Lim *et al.*, 2025, lk 192)

	mitte kunagi	üks kord	mõned üksikud korrad	mitmeid kordi	pidevalt
Ei saanud aru, et olete vägivaldses suhtes					
Ei teadnud, kuhu abi saamiseks pöörduda					
Ei ole teadlik lähisuhtevägivalla ohvritele mõeldud teenustele					
Ei usalda ametlikke asutusi (Politsei, Ohvriabi, psühholoog jne)					
Partner isoleeris Teid sotsiaalsõrgustikest (sõbrad jne) suhte ajal ning Te ei saanud olukorrast rääkida					
Kartsite, et teenused ei ole konfidentsiaalsed					
Kartsite, et Teid diskrimineeritakse					

12. Kui sageli on isiklikud või identiteediga seotud põhjused mõjutanud Teie otsust abi mitte otsida? (Scheer *et al.*, 2023, lk 6730, 6746; Ovesen, 2024, lk 1369)

Lisa 1 järg

	mitte kunagi	üks kord	mõned üksikud korrad	mitmeid kordi	pidevalt
Te ei olnud avalikult välja tulnud enda seksuaalse sätumuse või soolise identiteediga teistele inimestele, seega ei julgenud abi otsida					
Arvasite, et teenused ei ole mõeldud LGBT+ kogukonna liikmetele					
Arvasite, et ei aktsepteerita Teie seksuaalsust					
Arvasite, et Teid ei usuta või ei võeta tõsiselt					
Arvasite, et teenused ei aitaks Teid					
Tundsate häbi ning selle tõttu ei otsinud abi					

13. Kui küsimustes 11. ja 12. ei ole välja toodud Teie jaoks sobilikku põhjust, siis palun nimetage see:

14. Milline on Teie teadlikkus sellest, kuhu Eestis pöörduda lähisuhtevägivalla korral? (Ozolin, 2025, lk 21; Lim *et al.*, 2026, lk 1189; Alston *et al.*, 2021, lk 319; Ovesen, 2024, lk 1370; Freeland, *et al.*, 2018, lk 306)

- ☐ Väga hea – teate konkreetseid kohti ja teenuseid
- ☐ Pigem hea – teate mõningaid võimalusi
- ☐ Pigem halb – olete kuulnud, et abi on olemas, kuid ei tea kuhu pöörduda
- ☐ Väga halb – puudub igasugune teadmine

15. Kui kindlalt tunnete/tunneksite end selles olukorras abi otsides? (Ozolin, 2025, lk 21; Lim *et al.*, 2026, lk 1189; Alston *et al.*, 2021, lk 319; Ovesen, 2024, lk 1370; Freeland, *et al.*, 2018, lk 306)

- ☐ Väga kindlalt
- ☐ Pigem kindlalt
- ☐ Pigem ebakindlalt
- ☐ Väga ebakindlalt

16. Millised etteantud infokanalid on/oleksid Teie jaoks kõige kasulikumad, kust lähisuhtevägivalla ja abi saamise võimaluste kohta infot saada? (Ozolin, 2025, lk 21; Lim *et al.*, 2026, lk 1189; Alston *et al.*, 2021, lk 319; Ovesen, 2024, lk 1370; Freeland, *et al.*, 2018, lk 306)

Lisa 1 järg

	nõustun täielikult	pigem nõustun	pigem ei nõustu	ei nõustu üldse
Sotsiaalmeedia (TikTok, Facebook, Instagram)				
E-posti teel jagatav info / uudiskirjad				
LGBT+ kogukonna üritused				
Tervishoiu- või sotsiaal- või ohvriabitöötajad				
Tugigrupid sellel teemal				
Veebilehed				
Avalikud plakatid/reklaamid				

16.1. Palun lisage soovi korral veel mõni kanal, mis oleks Teie arvamusel kasulik ja mida välja ei toodud:

17. Palun tooge välja soovitusi LGBT+ kogukonna liikmete ohvrite lähisuhtevägivalla tugiteenuste parendamiseks (kui on): (Freeland *et al.*, 2018, lk 309)

18. Erinevad uuringud toovad välja, et osa LGBT+ kogukonna liikmeid, kes on kogenud lähisuhtevägivalda, tajuvad ohvritele suunatud teenuseid eelkõige heteropaaridele mõelduna ning leiavad, et teenused ei arvesta piisavalt nende vajadustega. Kui suurt vajadust näete Teie LGBT+ spetsiifiliste ohvriabiteenuste järele? (Scheer *et al.*, 2023, lk 6730; Lim *et al.*, 2026, lk 1189)

- ☐ Väga suur vajadus
- ☐ Pigem suur vajadus
- ☐ Pigem väike vajadus
- ☐ Vajadus puudub
- ☐ Puudub seisukoht

Lisa 2. Poolstruktureeritud ekspertintervjuu kava

Täna Teid, et leidsite aega kohtumiseks ja minu küsimustele vastamiseks. Intervjuu eesmärk on koguda teavet Teie kogemuste kohta seoses LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalla ohvritega. Intervjuu viiakse läbi poolstruktureeritud vormis. Olen ette valmistanud kümme põhiküsimust, millele võivad vestluse käigus lisanduda täpsustavad või täiendavad küsimused.

1. Palun kirjeldage, millises rollis Te puutute kokku või olete varasemalt kokku puutunud lähisuhtevägivalla ohvritega? (Sissejuhatav küsimus, mille eesmärk on kindlaks teha, kas intervjuueeritaval on reaalne kokkupuude lõputöö sihtrühmaga)

2. Millised on olnud Teie kokkupuuted LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalla ohvritega ning mil moel olete neid aidanud? (Ohvriabi seadus, 2023, § 15 ja § 21; Lõhmus *et al.*, 2023, lk 21)

3. Palun kirjeldage kellega olete teinud koostööd ning millist, LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalla ohvrite juhtumite käsitlemisel? (Sotsiaalkindlustusamet, 2019; Ohvriabi seadus, 2023, § 15 ja § 21; Lõhmus *et al.*, 2023, lk 21)

4. Palun kirjeldage olukordi, kus Teid on LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalla juhtumite abistamise protsessi kaasanud mõni teine spetsialist või asutus. (Sotsiaalkindlustusamet, 2019; Ohvriabi seadus, 2023, § 15 ja § 21; Lõhmus *et al.*, 2023, lk 21)

5. Milliseid takistusi olete kogenud töös LGBT+ kogukonnaliikmega, kes on lähisuhtevägivalla ohvrid, abistamisel? (Lim *et al.*, 2026, lk 1189; Alston *et al.*, 2021, lk 319; Ovesen, 2024, lk 1369, 1370; Scheer *et al.*, 2023, lk 6746; Freeland *et al.*, 2018, lk 306, 309; Lim *et al.*, 2025, lk 192)

6. Milliseid takistusi Teie hinnangul kogevad LGBT+ kogukonna lähisuhtevägivalla ohvrid abi otsimisel/saamisel? (Lim *et al.*, 2026, lk 1189; Alston *et al.*, 2021, lk 319; Ovesen, 2024, lk 1369, 1370; Scheer *et al.*, 2023, lk 6746; Freeland *et al.*, 2018, lk 306, 309; Lim *et al.*, 2025, lk 192)

Lisa 2 järg

7. Kas Te olete saanud koolitust või koolitusi LGBT inimeste olukorra ja vajaduste mõistmiseks oma töövaldkonnas? (Alston *et al.*, 2021, lk 319)

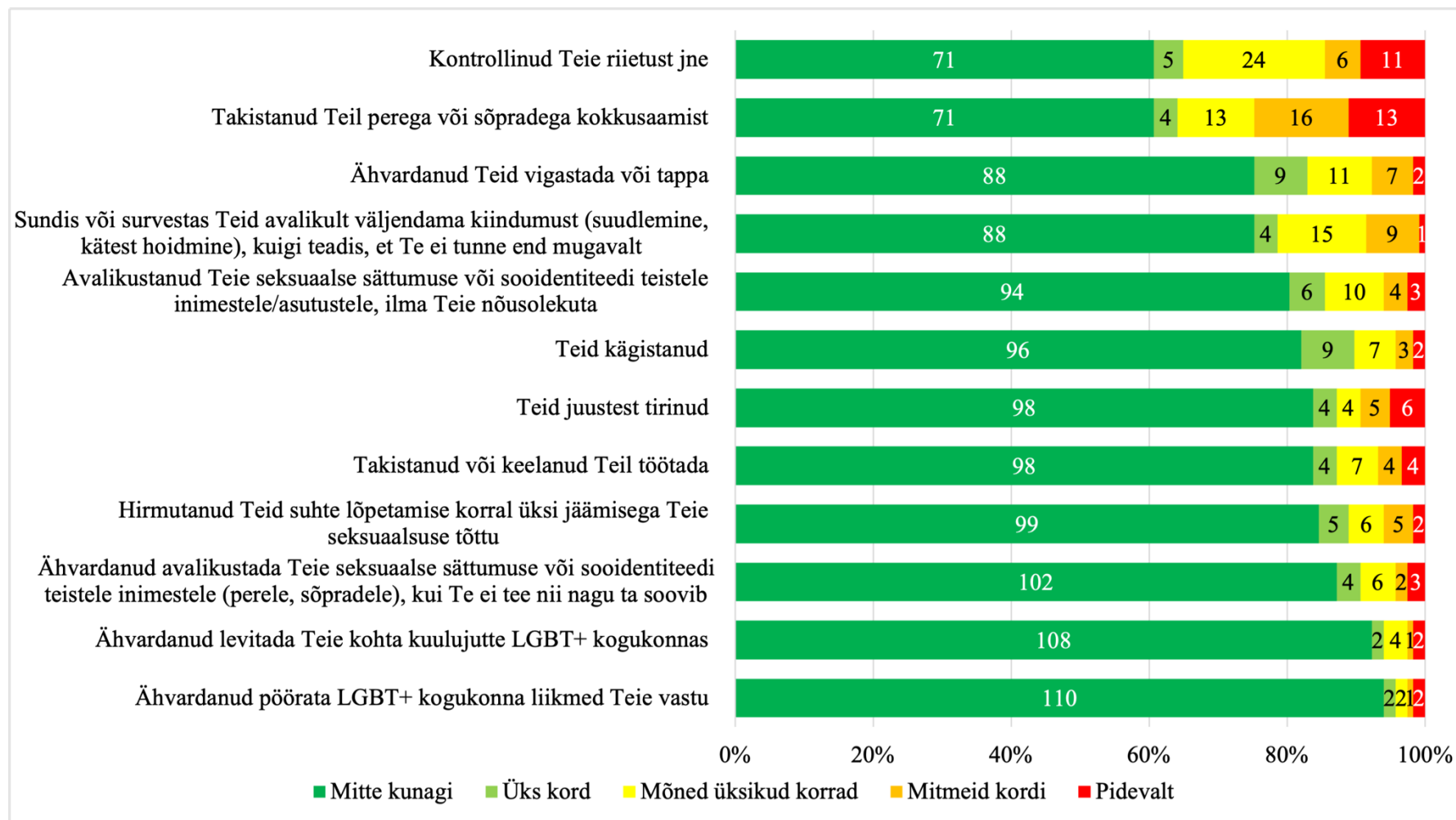
- Kui vastus on ei – Kas näete oma töös vajadust selliste koolituste järele? Jah/ei korral – palun põhjendage miks?
- Kui vastus on jah – Millist koolitust olete saanud ja kui kasulikuks olete seda pidanud oma töös LGBT+ ohvritega?

8. Milliseid muudatusi/arendusi peaks tegema, et abi osutamine toimiks paremini, oleks tõhusam ning kättesaadavam? (Freeland *et al.*, 2018, lk 309)

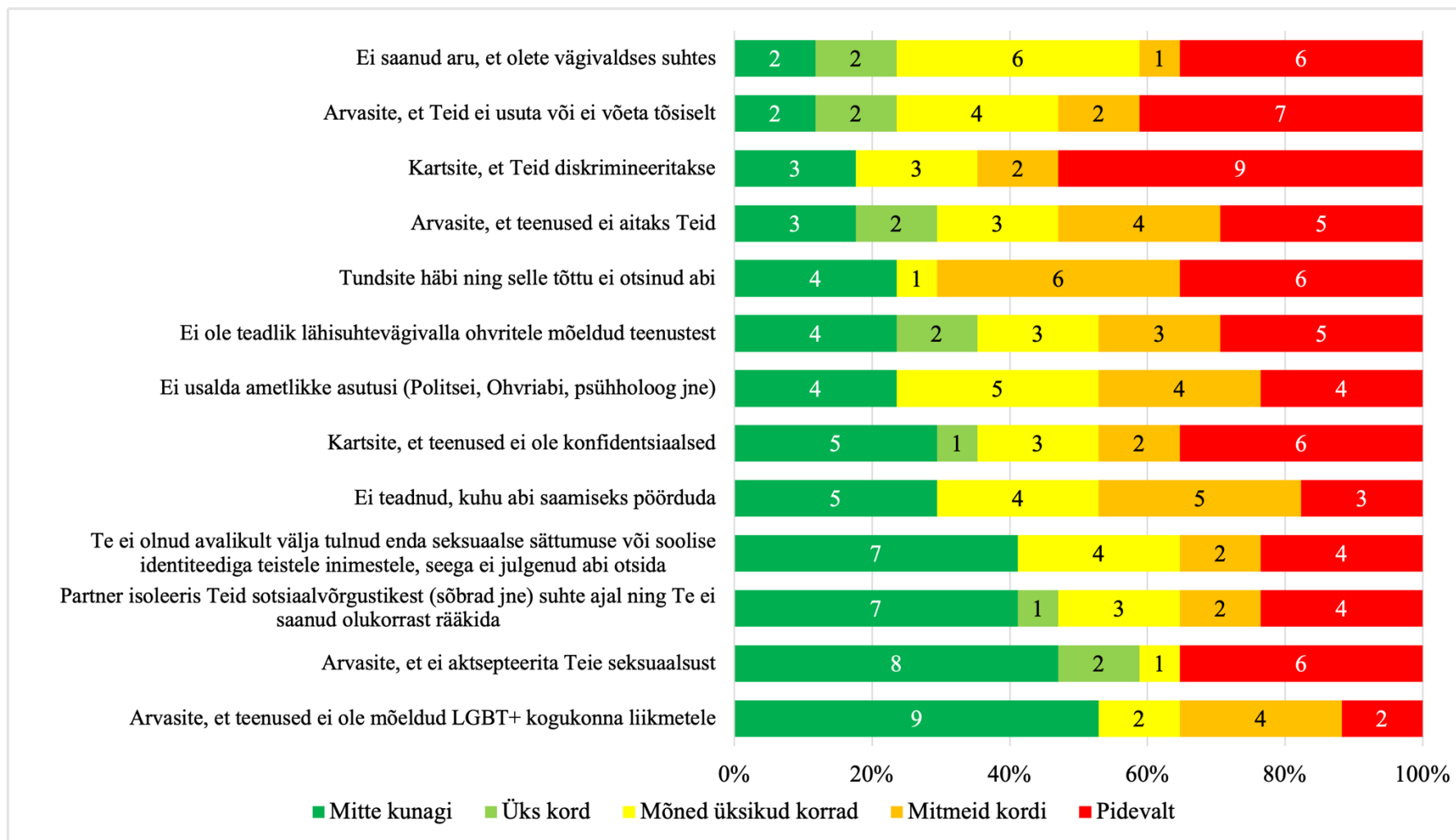
9. Erinevad uuringud toovad välja, et lähisuhtevägivalda kogenud LGBT+ kogukonna liikmed tajuvad ohvritele suunatud teenuseid peamiselt heteroseksuaalsetele paaridele mõelduna ning tunnevad, et teenused pole neile sobivad. Kuidas Teie spetsialistina hindate olukorda ning kas Te näete vajadust LGBT+ spetsiifilistele ohvriabi teenustele? (Scheer *et al.*, 2023, lk 6730; Lim *et al.*, 2026, lk 1189)

10. Kui on veel mõni oluline info, mida intervjuus ei puudutatud, siis palun jagage see.

Lisa 3. Lähisuhtevägivallale viitavate tunnuste esinemissagedus LGBT+ kogukonna seas (n = 117)

Lisa 4. Abi mitteotsimise põhjuste esinemissagedus (n = 17)

Lisa 5. Respondentide soovitused LGBT+ kogukonna ohvrite lähisuhtevägivalla tugiteenuste parendamiseks (n = 10)

Soovitused LGBT+ kogukonna liikmete ohvrite lähisuhtevägivalla tugiteenuste parendamiseks
Eesti LGBT ühing, Eesti transinimeste ühing.
Inimesed soovivad tihti abi anonüümselt siis ehk veebinõustamine ja <i>chat</i> -teenused, anonüümsed kriisiliinid, digitaalsed tugigrupid.
Ma olen naine, nii et mul on lihtne. Naistevastase vägivallaga tegelevad paljud institutsioonid alates politseist. Oleks ma mees, oleks teine asi.
Suhtumise muutmine: lähisuhtevägivalla ohver on inimene mitte tema seksuaalne sättumus. Vaimse vägivalla paremat mõistmist ja äratundmist ametnikel.
Arvan, et ei julgeta otsida abi, kui nad ei tea kas on ka oodatud mitte hetero inimesed, kui seda ei reklaamita avalikult või ei ole välja toodud abi pakkuvates gruppides/veebilehtedel jms, niigi ei ole LGBT+ Eestis piisavalt normaliseeritud, et julgeda avalikult öelda oma seksuaalsust, rääkimata minna võõrastelt abi otsima.
Ei tea hetke olukorda aga ma ei vajaka midagi muud, kui tavalises tugiteenuse pakkuja juures mind võetakse vastu ja suhtutakse loomulikult ilma eelarvamusteta.
Anonüümne infokanal ja tugitelefoni & <i>-chat</i> .
Lihtsalt... teadlikkuse tõstmine, vist, oleks see mida ma tahaks. Et see, mida sinuga tehakse, on vägivald. Ükskõik mis soost partner seda teeb. Kväär olemine ei takista tropp olemist. Ja et see ei ole sinu süü.
Aktiivsemaid avalikke kampaaniaid näiteks Sotsiaalkindlustusameti ja/või Ohvriabi liinide ning LGBT Ühingu vahel.
Rohkem sõna sotsiaalmeedias

SUMMARY

ACCESS TO INTIMATE PARTNER VIOLENCE VICTIM SERVICES AMONG SEXUAL MINORITY GROUPS IN ESTONIA: FOCUS ON THE LGBT+ COMMUNITY

Ingrid Pehter

Intimate partner violence is a serious and widespread problem that affects people regardless of their gender, sexual orientation or gender identity. Although intimate partner violence has often been discussed in a heteronormative context, it is important to recognize its presence also within the LGBT+ community and the need for equally accessible support for all victims.

The aim of the thesis is to identify the main challenges faced by victims of intimate partner violence within the Estonian LGBT+ community in receiving assistance and based on the generalised results of the study, to make proposals to the Head of the Victim Support Department of the Social Insurance Board, the Estonian Women's Shelters Union, a board member of the Estonian LGBT Association and the Gender Equality and Equal Treatment Commissioner for improving the availability of victim support services. The study seeks to answer the following research questions:

- How do victims of intimate partner violence within the LGBT+ community assess the accessibility of support services in Estonia when seeking help?
- What is the LGBT+ community's knowledge of help-seeking opportunities and services related to intimate partner violence?

The theoretical part of the thesis provides a comprehensive overview of sexual and gender minorities. It also examines the different forms of intimate partner violence and its prevalence within the LGBT+ population. In addition, the theoretical framework explores the factors affecting the accessibility of support services for victims of intimate partner

violence. The findings highlighted that access to services is often hindered by the prejudices and insufficient knowledge of professionals, as well as by systemic discrimination within support services. Furthermore, victims may face internal barriers that discourage help-seeking.

The study was conducted using a mixed method approach. Firstly, a questionnaire survey was conducted among members of the LGBT+ community to collect information from victims of intimate partner violence regarding help-seeking, as well as to assess the knowledge of available support options in Estonia among both victims and respondents without personal experiences of violence. Secondly, three semi-structured expert interviews were conducted with professionals working with victims of intimate partner violence. The results of the expert interviews were analysed using thematic analysis, while the data from the questionnaires were analysed using statistical methods.

The results of this study indicate that official services were generally accessible, however there were still some shortcomings: minimizing victim's experience of violence, disbelief towards victims, a lack of adequate support, and professionals' insufficient knowledge of LGBT+. Additionally, it emerged that victims' internal and perceived barriers played a significant role. Many victims did not recognise that they were in an abusive relationship, which resulted in them not seeking help. In addition, fear of discrimination, feelings of shame, and concerns about not being believed further discouraged help-seeking. These factors ultimately led to people in need of assistance remaining without the necessary support. The knowledge of LGBT+ community regarding available support services and help-seeking options in cases of intimate partner violence is uneven and generally at a moderate level, as the majority of the community (57%) is aware of available support options, however, a significant proportion (43%) lacks clear knowledge and confidence regarding the help-seeking process.

Overall, these results indicate that although services are formally available, their actual accessibility is limited by a lack of awareness, insufficient trust, as well as fears and prejudices present within the community. Therefore, attention should be paid to awareness-raising, training of professionals, and increasing the visibility and credibility of services, to ensure that they are intended for everyone, including members of the LGBT+ community.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ingrid Pehter,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose SEKSUAALVÄHEMUSGRUPPIDE LIGIPÄÄS LÄHISUHTEVÄGIVALLA OHVRITELE SUUNATUD TEENUSTELE EESTIS LGBT+ KOGUKONNA NÄITEL, mille juhendaja on Kandela Õun, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Ingrid Pehter

17.05.2026